

Odszyfrowujemy zwycięstwo

Ponad 30 odsłon w 9 krajach, na 2 kontynentach, w 4 wersjach językowych to imponujące liczby dotyczące wielkopolskiej wystawy poświęconej pogromcom Enigmy.

Wielkopolska przypomina Europie dzieło polskich kryptologów – pisaliśmy w „Monitorze” kilka lat temu. Teraz śmiało można powiedzieć, że przypomina światu, bo przygotowana przez samorząd województwa wystawa „Enigma. Odszyfrować zwycięstwo”, po kilkudziesięciu wystawach w kilku krajach europejskich, zawitała także na kontynent amerykański (do Kanady i USA).

Przez lata o dokonaniach Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego i Henryka Zygalskiego, które pozwoliły skrócić II wojnę światową i uratować wiele ludzkich istnień, świat milczał. To „zapomniane zwycięstwo” od niemal dekady stara się przywrócić powszechnej świadomości samorząd województwa.

– Tym, czego najbardziej potrzeba w tych działaniach, jest wytrwałość – przekonywał od początku dr Marek Grajek, autor książki „Enigma – bliżej prawdy”.

Wśród inicjatyw podejmowanych przez władze województwa przełomem okazała się decyzja o sfinansowaniu i przygotowaniu mobilnej wystawy, poświęconej polskim pogromcom Enigmy, która w założeniu mogłaby być prezentowana w różnych miejscach Europy. W ten sposób, w 2010 roku, powstała (najpierw anglojęzyczna) prezentacja „Enigma. Decipher Victory”.

– Przede wszystkim chcieliśmy dotrzeć do pasjonatów

FOT. A. BOIŃSKI

Enigma – nad złamaniem kodów tej niemieckiej maszyny szyfrującej trudziły się wywiady wielu państw. Aliantom udało się przechrzcić przeciwników w znacznym stopniu dzięki przekazanej im przez Polaków wiedzy, będącej wynikiem pracy poznańskich matematyków.

historii za granicą, bo oni są przygotowani do odbioru tych treści, a jednocześnie mogli nie być świadomi udziału Polaków w złamaniu kodów Enigmy. Kolejnymi opinio-twórczymi środowiskami, na których nam zależało, byli

piszący o historii dziennikarze, a także politycy – wspomina marszałek Marek Woźniak. – Późniejsza polska wersja była skierowana już do bardziej masowego odbiorcy. Nie sposób policzyć, ile osób na świecie przez ostatnie pięć

lat „odkryło”, że Polacy mieli znaczący wkład w złamanie kodów słynnej niemieckiej maszyny szyfrującej. Wiadomo na pewno, że stworzona i promowana przez Wielkopolan wystawa w czterech wersjach językowych miała

już ponad 30 odsłon w 9 krajach na 2 kontynentach.

– Mam przekonanie, że wykonaliśmy solidną pracę nie tylko dla regionu, ale i dla całej Polski – mówi Marek Woźniak. – Udało się zrobić coś ważnego. >> **strony 8-9**

Chcą leczyć nowocześniej

Parlamentarzyści, samorządowcy i naukowcy wspólnie lobbują na rzecz obejmującego Polskę zachodnią projektu INPRONKO, który zakłada między innymi budowę w Poznaniu ośrodka protonoterapii. >> **strona 2**

Smaczne targi

Polskie regiony przedstawiły na MTP swoje najlepsze lokalne i tradycyjne specjały. Na wielkopolskim stoisku, zorganizowanym przez UMWW, prezentowały swoje oferty 41 producentów, przetwórców i restauratorów. >> **strona 3**

Sport znów uzależnia

Trwa jesienna, druga już odsłona samorządowej kampanii prozdrowotnej „Uzależnia mnie tylko sport”. Imprezy organizowane w jej ramach zawiatają do czternastu gmin w regionie. >> **strona 6**

Co najlepsze w turystyce

Jesień to zazwyczaj czas podsumowań dotyczących sezonu turystycznego. To dobra okazja, by docenić wyróżniające się osoby z branży oraz wskazać szczególnie ciekawe przedsięwzięcia i produkty. >> **strona 6**

Inna strona samorządu

Z broda czy bez – jaka strategia najlepsza na wybory? Manicure i uspokajające zioła w urzędzie. Marszałek się poświęca, więc jeździ samochodem. Radny jako James Bond. >> **strona 16**

Sejmik wyjechał

Po raz pierwszy od dawna radni województwa obradowali na roboczym posiedzeniu poza Poznaniem. Dziesiąta w tej kadencji sesja wielkopolskiego sejmiku odbyła się 28 września w sali sesyjnej Urzędu Miasta i Gminy w Międzychodzie. Mieszkańcy miasta i okolic mogli przekonać się, jak pracuje sejmik, jak wyglądają głosowania i nad czym debatują radni „wielkopolskiego parlamentu”. Wyjazdowa sesja była okazją do promocji – zarówno samorządu województwa, jak i dokonań oraz potrzeb lokalnej administracji. Dyskusję o miejscowych problemach zdominowała sprawa remontu mostu nad Wartą. >> **strona 4**

FOT. A. BOIŃSKI

Czas wyborów

Ilu radnych przeniesie się wkrótce z wielkopolskiego sejmiku na ulicę Wiejską w Warszawie? Wybory do Sejmu i Senatu odbędą się w niedzielę 25 października (głosowanie w godzinach 7-21). W Wielkopolsce wybierzemy 40 posłów (12 w okręgu kalisko-leszczyńskim, 9 – w konińskim, 9 – w pільskim, 10 – w poznańskim) oraz 9 senatorów (w okręgach jednomandatowych). Do Sejmu z Wielkopolski chciałoby wejść 666 osób (16,65 na jedno miejsce), a do izby wyższej parlamentu – 41 (4,5 na miejsce). W tym gronie jest 17 obecnych radnych województwa (16 kandyduje do Sejmu, 1 – do Senatu). >> **strona 5**

Szybciej w sieci

Wielkopolska staje się coraz lepiej zinformaty-zowana, w czym pomagają pieniądze z UE. 1 października, podczas odbywającego się w Poznaniu IV Wielkopolskiego Forum Szerokopasmowego, podsumowano – zainicjowany przez samorząd województwa – projekt budowy sieci światłowodowej w naszym regionie. We wrześniu wiele mówiono też o innych przedsięwzięciach: trwającej informatyzacji podległych samorządowi województwa szpitali oraz udostępnieniu w internecie części usług oferowanych przez Urząd Marszałkowski. >> **strona 7**

Artur Boiński

na wstępie

Organicznie z Enigmą

W powszechnej opinii dziś, by zainteresować publikę wydarzeniami z historii, trzeba sięgać po nowoczesne (i, w domyśle, niestety drogie) środki przekazu. Życie dowodzi jednak, że nie zawsze jest to konieczne. Świadczyć o tym może sukces wystawy „Enigma. Odszyfrować zwycięstwo”, stworzonej z inicjatywy samorządu województwa. Prosta w formie (także dlatego prosta, by łatwo było ją przemieszczać i aranżować w różnych miejscach) ekspozycję zobaczyły dziesiątki tysięcy ludzi w kilkudziesięciu krajach Europy, a ostatnio i w Ameryce. Dowiedzieli się dzięki temu o przemilczanym przez dziesięciolecia udziale Polaków w złamaniu kodów niemieckiej Enigmy. Zarówno sama historia przedwojennych dokonań poznańskich matematyków, jak i obecna batalia o przypomnienie ich dzieła, to przykłady takich sytuacji, gdy najlepiej sprawdza się znana doskonale w naszym regionie metoda działania – mozolnej, systematycznej i wytrwałej pracy organicznej. ●

Pamięć i szacunek

Wielkopolskie obchody 76. rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego odbyły się w Poznaniu.

Tradycyjnie już samorząd województwa był organizatorem (wspólnie z regionalnymi strukturami Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej) wielkopolskich obchodów kolejnej rocznicy powstania Polskiego Państwa Podziemnego. Odbyły się one 28 września w Poznaniu, przy pomniku poświęconym PPP i AK.

– Witam serdecznie wszystkich żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego. To dla nas ogromny zaszczyt, że jesteście państwo z nami i zawsze stawiacie się na apel, gdy trzeba dać świadectwo prawdzie i historii – mówił podczas uroczystości

FOT. S. MIKOŁAJCZAK

– Mamy prawdziwe szczęście, że przy pomniku Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej możemy spotkać tych, którzy to państwo tworzyli i za nie walczyli – mówił podczas uroczystości marszałek Marek Woźniak (na zdjęciu z płk. Janem Górskim, prezesem zarządu Okręgu Wielkopolska Światowego Związku Żołnierzy AK).

marszałek Marek Woźniak. – Jesteśmy tutaj, aby dać świadectwo pamięci tych, którzy polegali i złożyły wyrazy najwyższego szacunku tym, którzy stoją na straży prawdy o latach mroku i chwały. Aby w wolnej Polsce przypominać o cenie, jaką Polacy byli w stanie zapłacić za wolność.

Druga część obchodów odbyła się w sali konferencyjnej PAN. Przypomniano tam postać ppor. Zbysławy Jadwigi Krajnej, rozstrzelanej w Żabikowie łączniczki AK. Nie zabrakło też części artystycznej w wykonaniu młodzieży z poznańskiego V LO i koncertu orkiestry wojskowej. ABO

„Hiszpanka” nagrodzona

Fachowcy docenili efektowne kostiumy i scenografię we współfinansowanym przez samorząd województwa filmie.

Dwie spośród nagród przyznanych na odbywającym się we wrześniu 40. Festiwalu Filmowym w Gdyni trafiły do twórców „Hiszpanki”. Branża filmowa doceniła piękne kostiumy autorstwa Doroty Ropęplo i Andrzeja Szenajcha oraz scenografię, za której realizację odpowiadała Jagna Janicka.

Przypomnijmy, że współfinansowanie wyreżyserowanej przez Łukasza Barczyka „Hiszpanki” zapewnił z regionalnego budżetu samorząd województwa. Motywacją było to, by poprzez film fabularny zainteresować publiczność tematyką Powstania Wielkopolskiego. ABO

Wspólnie lobbują na rzecz protonoterapii

Parlamentarzyści, samorządowcy i naukowcy wspierają utworzenie w Poznaniu innowacyjnego ośrodka medycznego.

Protonoterapia to nowoczesna metoda walki z nowotworami, znacznie mniej inwazyjna i bezpieczniejsza dla pacjentów od tradycyjnych procedur. Trwają zabiegi o to, by uzyskać rządowe poparcie (i finansowanie z pieniędzy unijnych na lata 2014-2020) dla projektu budowy ośrodka protonoterapii w Poznaniu (miałby powstać na Morasku) oraz stworzenia sieci diagnostycznej w pięciu województwach Polski zachodniej.

21 września w Poznaniu odbyło się wyjazdowe posiedzenie Parlamentarnej Zespołu ds. Zintegrowanego Wielodyscyplinarnego Systemu Profilaktyki, Diagnostyki i Leczenia

FOT. A. BOIŃSKI

Wyjazdowe posiedzenie parlamentarnego zespołu ds. INPRONKO w Poznaniu odbyło się w Sali Lubrańskiego UAM.

Chorób Nowotworowych w Polsce Zachodniej INPRONKO. W spotkaniu wzięli udział parlamentarzyści i zaangażowani w projekt naukowcy, a także marszałek Marek Woźniak i rektor UAM prof. Bronisław Marciniak.

– Ważne jest przekonanie decydentów, że ten ośrodek jest potrzebny dla tej części kraju i że ma ogromne znaczenie zarówno dla pacjentów, jak i dla naukowców – podkreśla marszałek Marek Woźniak. – Konieczne jest też nowe podejście

NFZ do finansowania tego typu procedur medycznych.

– Trzeba zrobić wszystko, co możliwe, by ten projekt doprowadzić do szczęśliwego finału. To szansa zwłaszcza dla najmłodszych i najstarszych pacjentów – uważa szef par-

lamentarnego zespołu, poseł Marek Niedbała.

Uczestnicy poznańskiego spotkania podpisali list otwarty do ministra zdrowia, wyrażając swoje poparcie dla inicjatywy INPRONKO. „Na szczególną uwagę zasługuje występujące w projekcie połączenie badań klinicznych z badaniami podstawowymi. Wynikiem przeprowadzonych prac naukowych będą istotne korzyści dla ludności podnoszące skuteczność i komfort leczenia chorób nowotworowych. Należy także podkreślić ponadregionalną współpracę pięciu województw, co wskazuje na duże poparcie społeczne – napisano w liście. – Wymienione wyżej aspekty projektu terapii protonowej są modelowo zgodne z polityką Komisji Europejskiej i Planem Junkera”. ABO

Jak usprawnić służbę zdrowia?

O poprawie dostępności usług medycznych, zwłaszcza w zakresie ortopedii, gdzie kolejki oczekujących są najdłuższe, rozmawiano podczas spotkania z ministrem zdrowia prof. Marianem Zembalą. Odbyło się ono 11 września w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu. Wizyta ministra była też okazją do pytań o proces tworzenia mapy potrzeb zdrowotnych, na którą ma być wpisana budowa nowego szpitala dziecięcego w Poznaniu (ten wpis jest warunkiem uruchomienia unijnego dofinansowania tej inwestycji). W spotkaniu z ministrem samorząd województwa reprezentował wicemarszałek Wojciech Jankowiak. ABO

FOT. A. BOIŃSKI

Koniec studenckich wakacji

Studenci z wielkopolskich uczelni uroczą kolejny rok akademicki.

Szkoły wyższe coraz mocniej odczuwają skutki niżu demograficznego: likwidują mniej popularne kierunki, zmniejszają liczbę grup, rezygnują z naborów. Mimo to na przełomie września i października na wielkopolskich uczelniach rozpoczęło naukę niemal 100 tysięcy żaków, podejmujących studia dzienne, zaoczne bądź wieczorowe.

Poznańskie szkoły wyższe są partnerami samorządu regionu w wielu przedsięwzięciach

(np. rozbudowa infrastruktury, modernizacja laboratoriów, współpraca naukowa), stąd udział przedstawicieli zarządu województwa w kilku inauguracjach roku akademickiego.

30 września „Gaudemus igitur” zabrzmiał w Auli Uniwersytetu Ekonomicznego, a w jubileuszowej, 90. inauguracji wzięli udział marszałek Marek Woźniak, goszczący też 5 października z przewodniczącym sejmiku Krzysztofem Paszykiem w pilskiej PWSZ. Na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza rok akademicki rozpoczęto 1 października z udziałem m.in.

wicemarszałka Krzysztofa Grabowskiego, który 5 października uczestniczył też w uroczystościach na Uniwersytecie Przyrodniczym.

Członek zarządu województwa Leszek Wojtasiak przyjął zaproszenia na inaugurację roku Politechniki Poznańskiej (2 października), Uniwersytetu Medycznego (5 października) oraz Uniwersytetu Artystycznego (12 października). Z kolei wicemarszałek Wojciech Jankowiak był gościem poznańskiej AWF (6 października) i Uniwersytetu Artystycznego (12 października). RAK

Robią bilans dla regionu

By podejmować strategiczne decyzje dotyczące polityki rozwojowej regionu, jego władze potrzebują odpowiedniej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa.

Rozmawiano o tym podczas I Regionalnego Forum Terytorialnego, które odbyło się 24 września w sali sesyjnej Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu.

Była to okazja do przedyskutowania pierwszych efektów działalności Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego. Zostało ono powołane przez zarząd województwa w październiku 2013 roku. Podstawową misją funkcjonowania jednostki jest gromadzenie i dostarczenie danych o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego, niezbędnych dla podejmowania decyzji dotyczących kształtu i kierun-

ków prowadzonej polityki rozwoju.

– Powołaliśmy Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne w odpowiedzi na zapotrzebowanie wynikające z faktu, że chcemy wiedzieć jak najczęściej na temat efektów wykorzystania funduszy unijnych w minionej perspektywie – mówił, otwierając obrady, marszałek Marek Woźniak. To także swisty „bilans otwarcia”, do którego będziemy się odnosić, by za kilka lat wykazać Komisji Europejskiej efekty wykorzystania unijnych pieniędzy z obecnej perspektywy, obejmującej lata 2014-2020.

Podczas forum zaprezentowano też publikację, będącą efektem działalności WROT, dotyczące analizy zarówno ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, jak i wybranych obszarów, np. zagadnień dotyczących transportu zbiorowego. ABO

Smaczne targi

Polskie regiony zaprezentowały na MTP swoje najlepsze lokalne i tradycyjne specjały.

Wielkopolskie stoisko, najbardziej efektowne spośród przygotowanych przez poszczególne regiony, przyciągało uwagę odwiedzających targi.

Degustacje i pokazy kulinarne, występy zespołów folklorystycznych, a przede wszystkim możliwość zobaczenia i nabycia najlepszych lokalnych i tradycyjnych produktów – wszystko to czekało na odwiedzających targi Smaki Regionów. Tegoroczna edycja imprezy, organizowanej przez Związek Województw RP i Międzynarodowe Targi Poznańskie, odbyła się w dniach 19-22 września i towarzyszyła targom Polagra Food.

Na największym stoisku, zorganizowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa

Wielkopolskiego, swoją ofertę przedstawiło 41 lokalnych producentów, przetwórców i restauratorów – członków Sieci Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolski. Dodatkową atrakcją była prezentacja partnerskiego regionu Chungcheongnam-do z Korei Południowej.

W uroczystym otwarciu targów 20 września wzięli udział marszałek Marek Woźniak i wicemarszałek Krzysztof Grabowski.

Tego samego dnia marszałek (jako wiceprzewodniczący Związku Województw RP)

wręczył nagrody w Konkursie o Medal Targów Smaki Regionów, a wicemarszałek uhonorował laureatów ogólnopolskiego konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”, organizowanego przez Polską Izbę Produktu Regionalnego i Lokalnego. Wśród wyróżnionych produktów z naszego regionu znalazły się takie specjały, jak: twaróg tradycyjny z mleka krowiego, keks angielski, olej rzepakowy wielkopolski, „ślepe ryby” z borowikiem, pieczona perliczka z kaszą jęczmienną. ABO

W Brukseli o uchodźcach...

Kwestia napływu uchodźców do Europy była głównym tematem obrad komisji CIVEX w Komitecie Regionów.

– Uszczelnijmy granice UE, ale dajmy tym, którzy na to zasługują za względu na swoją sytuację, możliwość legalnego wjazdu i pracy – mówił podczas posiedzenia, które odbyło się 14 września w Brukseli, marszałek Marek Woźniak. Wskazał, że pomocna w rozwiązaniu kryzysu byłaby skuteczna praca konsularna wykonywana przez placówki unijne poza granicami UE.

Z kolei rozwój terytorialny oraz sposoby jego mierzenia, a także współpraca transgraniczna, unijny program rozwoju miast i przyszłość polityki spójności po 2020 r. – to tematy posiedzenia komisji COTER, które, także z udziałem marszałka, odbyło się w Brukseli 2 października. ABO

...i podziale ról społecznych

Europosłanka Agnieszka Kozłowska-Rajewicz była gościem kolejnego spotkania Klubu Wielkopolan w Brukseli.

W spotkaniu, które odbyło się 28 września w siedzibie wielkopolskiego biura w Brukseli, wzięło udział kilkadziesiąt osób. Dominującym tematem dyskusji były kwestie dotyczące równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zmian w sposobie definiowania ich tradycyjnych ról w społeczeństwie. ABO

Nowe dyrektorskie twarze

Od 1 października dwie samorządowe jednostki mają nowych szefów.

Tego dnia pracę na stanowisku dyrektora Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego rozpoczęła Izabela Mroczek. Wyłoniona w konkursie nowa szefowa departamentu jest doktorem nauk rolniczych. Ostatnio przez kilka lat była wicedyrektorem, a wcześniej pracownikiem Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

30 września zarząd województwa zaakceptował z kolei Dariusza Grodzińskiego na stanowisko dyrektora Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu. Tę kandydaturę rekomendował marszałek Marek Woźniak, wybierając spośród dwóch osób wskazanych mu wcześniej przez komisję konkursową. Powołany na trzyletnią kadencję dyrektor w przeszłości był m.in. wicedyrektorem kaliskiego Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego oraz zastępcą prezydenta Kalisza. ABO

Jubileuszowo

26 września wicemarszałek Wojciech Jankowiak wzięł udział w jubileuszu 25-lecia ponownego utworzenia Kraju Związkowego Brandenburgia.

Uroczystości rozpoczęło nabożeństwo ekumeniczne w kościele św. Mikołaja w Poczdamie, z udziałem władz Brandenburgii, m.in. premiera dr. Dietmara Woidke.

Wizyta w Niemczech była okazją do rozmowy, jak wiele łączy nasze regiony i kraje. Nawiązano do współpracy w projekcie „Partnerstwo Odry”.

– To przedsięwzięcie realizowane jest na ogromnym terenie, warunkującym wzajemne przenikanie się rynków pracy, inwestycji, projektów społecznych – stwierdził Wojciech Jankowiak.

Z okazji jubileuszu Wielkopolska Organizacja Turystyczna przygotowała stoisko prezentujące nasze produkty regionalne i lokalną kulturę. RAK

Na dożynkach z prezydentem

Wielkopolska mocno zaakcentowała swoją obecność podczas tegorocznych Dożynek Prezydenckich.

Odbyły się one w dniach 12-13 września, zgodnie z tradycją zapoczątkowaną w 1927 r. przez prezydenta Ignacego Mościckiego – w Spale.

Starostą tegorocznych dożynek był – zgłoszony przez Wielkopolską Izbę Rolniczą i Urząd Marszałkowski – Jarosław Wanga, rolnik z gminy Opatówek w powiecie kaliskim.

– Bardzo się cieszę, że na tegorocznych dożynkach pojawiło się wiele znaczących akcentów wielkopolskich. Wyróżnieniem dla Wielkopolski było zwłaszcza to, że miała swojego starostę – mówił wicemarszałek Krzysztof Grabowski, który miał okazję zaprezentować nasze regionalne stoisko prezydentowi Andrzejowi Dudzie z małżonką. Wiel-

Podczas wizyty prezydenta Andrzeja Dudy z małżonką przy wielkopolskim stoisku funkcję gospodarza pełnił wicemarszałek Krzysztof Grabowski.

kopska oferta przyciągała m.in. tradycyjnymi i regionalnymi produktami, przygotowanymi przez lokalne grupy działania.

Warto dodać, że w Spale obrzęd dożynkowy zaprezentował zespół „Łany” z poznańskiego Uniwersytetu Przyrodniczego. W trakcie urocz-

ności na scenie oraz przed stoiskiem Wielkopolski wystąpił także zespół „Kalina” z Blizanowa. Wieniec dożynkowy naszego województwa został przygotowany przez Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu, a obrzęd wienicowy wykonał zespół ludowy z Nowej Wsi rolniczej. W trakcie urocz-

Chcą się od nas uczyć

We wrześniu do Wielkopolski przyjechali m.in. stypendyści ze Wschodu oraz goście z Korei Płd.

23 września wicemarszałek Krzysztof Grabowski spotkał się z przedstawicielami Chungcheongnam-do, regionu partnerskiego Wielkopolski w Korei Południowej. Wizyta była okazją do przekazania informacji o wielkopolskim rolnictwie oraz prowadzonych przez nasz samorząd programach i inicjatywach je wspierających.

Goście z Chuncheongnam-do wzięli udział m.in. w targach Smaki Regionów, gdzie przedstawiciele Republiki Korei prezentowali swoje produkty na stoisku Wielkopolski.

Nasi koreańscy partnerzy (pracujący w instytucji zajmującej się np. prowadzeniem badań naukowych i prac wdrożeniowych przy udoskonalaniu produkcji rolniczej)

uczestniczyli ponadto w stażu poświęconym kwestiom rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, przygotowanym przez UMWW w ramach „Wielkopolskiej Akademii Samorządności”.

Certyfikaty ukończenia akademii, podczas uroczystego spotkania 6 października, wręczył gościom wicemarszałek Krzysztof Grabowski.

***

21 września wicemarszałek Wojciech Jankowiak spotkał się w Poznaniu z uczestnikami programu stypendialnego im. Lane’a Kirklanda. Stypendyści z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji, Kirgistanu oraz Mołdawii wysłuchali prelekcji na temat reformy administracji publicznej w Polsce i zapoznali się z prezentacją poświęconą współpracy międzynarodowej województwa. RAK

Sejmikowe pytania

Zapewne niezwykle okoliczności – czyli obrady „w gościach” – spowodowały, że tym razem zaledwie czworo radnych postanowiło zabrać głos w trakcie punktu „zapytania i interpelacje”. Przedstawiamy tematy, które zostały poruszone 28 września, podczas X sesji sejmiku.

Marcin Porzucek (PiS) w swojej interpelacji zwrócił się o przedstawienie harmonogramu realizacji inwestycji drogowych planowanych przez władze województwa na terenie powiatu międzychodzkiego. Ponadto radny pytał o wygląd herbu województwa wielkopolskiego, sugerując możliwość dodania korony widniejącemu na nim orłowi.

Marek Sowa (PiS) zwrócił uwagę na potrzebę podejmowania przez administrację województwa odpowiednich inicjatyw mających podkreślić wagę Dnia bez Samochodu. Interpelował również w sprawie możliwości wsparcia finansowego przez regionalny samorząd procedur naprotechnologii przeprowadzanych w Wielkopolsce.

Zbigniew Ajchler (PO) w swoim wystąpieniu złożył podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do zorganizowania wyjazdowej sesji sejmiku województwa w Międzychodzie. Radny mówił także o inicjatywie stworzenia obserwatorium astronomicznego w Izdebnie.

Mirosława Rutkowska-Krupka (PO) przypomniała o obchodzonej niedawno uroczystości 20-lecia działalności Pilskiego Banku Żywności i w imieniu organizatorów złożyła na ręce marszałka Marka Woźniaka podziękowania za przyznanie temu podmiotowi odznaki honorowej „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”. **ABO**

Radzili w Międzychodzie

Po raz pierwszy od dawna radni województwa obradowali na roboczym posiedzeniu poza Poznaniem.

Dziesiąta w tej kadencji sesja wielkopolskiego sejmiku odbyła się 28 września w sali sesyjnej Urzędu Miasta i Gminy w Międzychodzie. Mieszkańcy miasta i okolic mogli przekonać się, jak pracuje sejmik, jak wyglądają głosowania i nad czym debatują radni „wielkopolskiego parlamentu”.

– Dzisiejsze spotkanie to odpowiedź na oczekiwania mieszkańców, którzy nie znają sejmiku. Było to widać choćby podczas ostatnich, ubiegłorocznych wyborów samorządowych, kiedy odnotowano wiele błędów w głosowaniu i pustych kart, zwłaszcza przy wyborze radnych województwa – zauważył, witając gości, przewodniczący sejmiku Krzysztof Paszyk.

– Taka sesja jest okazją do dialogu między samorządami województwa a powiatu i gmin. To swego rodzaju eksperyment; musimy sobie odpowiedzieć, czy obie strony są z takiego spotkania zadowolone – mówił z kolei marszałek Marek Woźniak.

Wizyta radnych w Międzychodzie była niewątpliwie okazją do promocji – zarówno samorządu województwa, jak i dokonań oraz potrzeb lokalnej administracji. O swoich planach związanych z rozwojem miasta (m.in. pomysłem stworzenia w Gorzynie parku technologicznego przemysłu rolnego) opowiedział radnym i marszałkowskim urzędnikom burmistrz Międzychodu Krzysztof Wolny, a 17 lat działalności powiatu (np. inwestycje w szpital i szkoły) przedstawił starosta międzychodzki Julian Mazurek.

Dyskusję o lokalnych problemach zdominowała jednak sprawa remontu mostu nad Wartą.

Sesja w Międzychodzie była okazją do promocji zarówno samorządu województwa, jak i dokonań lokalnej administracji.

– Wprowadzony tam obecnie ruch wahadłowy utrudnia mieszkańcom przejazd przez rzekę i miasto, a przedsiębiorcom uniemożliwia swobodny transport towarów – stwierdził Krzysztof Wolny.

– Nie ukrywam, że w sprawie budowy mostu i utworzenia parku technologicznego liczymy na państwa pomoc.

Marszałek Marek Woźniak zadeklarował zainteresowanie inicjatywą powstania

parku. Przypomniał kilkusetmilionowe nakłady samorządu województwa na drogi północnej Wielkopolski w ostatnich pięciu latach. Zapowiedział też budowę nowego mostu w Międzychodzie: – Mogę złożyć zobowiązanie, że zrobimy wszystko, by ten obiekt powstał jak najszybciej, najpóźniej do połowy 2018 roku.

– Już dawno zapadła decyzja, że międzychodzki most jest dla nas priorytetową inwestycją – przypomniał wice marszałek Wojciech Jankowiak. – Obecnie trwają czasochłonne procedury związane z dokumentacją techniczną i niezbędnymi pozwoleniami. Zakładam, że w 2016 roku ogłosimy przetarg i rozpoczniemy budowę.

Smaczkim międzychodzkiej obrad był fakt, że ich pomysłodawcą był m.in. reprezentujący ten subregion rad-

ny Zbigniew Ajchler (PO), a najostrzejszym krytykiem poczynań wojewódzkiego samorządu na tym terenie okazał się podczas sesji... brat radnego, poseł SLD Romuald Ajchler. Jego partyjni kolezdy z sejmikowego klubu SLD-UP nie wzięli natomiast udziału w sesji, zarzucając podczas konferencji prasowej, że wyjazd do Międzychodu był elementem kampanii wyborczej.

***
Przypomnijmy, że w swojej siedemnastoletniej historii Sejmik Województwa Wielkopolskiego obradował dotąd na ośmiu (nie licząc Międzychodu) sesjach wyjazdowych: w Gnieźnie (dwukrotnie), Pile, Kole, Lesznie oraz trzykrotnie podczas okolicznościowych, uroczystych posiedzeń w średzkiej kolegiacie, nawiązując tym samym do tradycji sejmików ziemskich. **ABO, RAK**

– Mieszkańcy Międzychodu zawsze wiedzieli, że przynależą do Wielkopolski, a reforma z 1998 roku potwierdziła te nasze aspiracje – mówił burmistrz Krzysztof Wolny (na zdjęciu jego wystąpieniu przysłuchują się przewodniczący sejmiku Krzysztof Paszyk i wiceprzewodnicząca Mirosława Rutkowska-Krupka). – Sejmikowi radni chcieliby też poznać specyfikę gmin i powiatów oddalonych od Poznania – zapewnił Krzysztof Paszyk.

Radni podsumowali półrocze i zmniejszyli deficyt

Tradycyjnie podczas wrześniowej sesji sejmik dokonał bilansu wojewódzkich finansów po pierwszym sześciu miesiącach roku.

Radni – najpierw szczegółowo podczas posiedzeń poszczególnych komisji, a następnie na sesji całego sejmiku – zapoznali się z przygotowanymi przez zarząd województwa informacjami za I półrocze 2015. Dotyczyły one przebiegu wykonania budżetu i planów finansowych oraz kształtowania się wielo-

letniej prognozy finansowej województwa.

Te analizy, także w kontekście realizacji zaplanowanych zadań (przede wszystkim inwestycyjnych), pozwoliły na urealnienie zapisów w najważniejszych dokumentach finansowych województwa.

Do budżetu wpisano większe od pierwotnie planowanych dochody. Na ich wzrost wpływ miały m.in. wyższe przychody z podatków (zwłaszcza z CIT) czy też rozliczenia dotyczące unijnych dotacji.

Zmniejszeniu uległy z kolei planowane na 2015 rok wydatki budżetowe. Było to możliwe np. dzięki oszczędnościom przetargowym czy przesunięciu płatności za inwestycje, które zostaną zrealizowane nieco później, a także poprzez zmniejszenie rezerw celowych (głównie na poręczenia szpitalnych kredytów).

W efekcie znacząco – bo z planowanych niemal 110 mln zł do nieco ponad 35 mln zł – zmniejszony został spodziewany na koniec 2015 roku deficyt budżetowy.

W ślad za powyższymi decyzjami radni zaakceptowali zmiany w uchwale dotyczącej emisji obligacji województwa. Zapisano w niej stosowne korekty, głównie związane z przesunięciem możliwości emisji obligacji o wartości 74 mln zł z 2015 na 2016 rok.

Podczas sejmikowych prac skarbnik województwa Elżbieta Kuzdro-Lubińska tłumaczyła radnym, dlaczego tak istotne jest „czyszczenie” budżetowych dokumentów właśnie we wrześniu. To bowiem budżetowe wskaźniki

z tego okresu stanowią podstawę do wycień uwzględnianych w planowaniu dokumentów finansowych na kolejne lata. Z kolei radykalnie zmniejszony poziom deficytu musi cieszyć ze względu na wyzwania finansowe stojące przed regionem w następnych latach. Stosunkowo korzystna sytuacja budżetowa pozwoli bowiem na sfinansowanie wkrótce wkładu własnego do inwestycji realizowanych z pieniędzy unijnych w ramach perspektywy 2014-2020. **ABO**

Szpital pod lupą

Radni ocenili stan placówek służby zdrowia.

FOT. P. RATAJCZAK

Radnych martwi m.in. sytuacja finansowa Wielkopolskiego Centrum Onkologii w Poznaniu.

Wrześniową sesję sejmiku, odbywającą się w Międzychodzie, zdominowała (poza prezentacją i dyskusją o osiągnięciach i problemach miejscowego samorządu) kwestia służby zdrowia. Okazją do debaty była ocena restrukturyzacji podmiotów leczniczych podległych samorządowi województwa, ocena gospodarowania majątkiem przez dyrekcje placówek, a także ich sytuacja finansowa.

– Spośród podległych samorządowi 23 jednostek służby zdrowia trzy zmieniły w ubiegłym roku formę prawną. To konińskie pogotowie, poznański OPEN oraz szpital w Sokółce – informował podczas obrad sejmikowej Komisji Rodziny, Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego Leszek Sobieski, dyrektor Departamentu Zdrowia UMWW.

– A co z finansami? Które jednostki budzą państwa niepokój? – dopytywał przewodniczący komisji Krzysztof Ostrowski (PiS).

Zdaniem nadzorującego służbę zdrowia członka zarządu województwa Leszka Wojtasiaka samo-

ządowe placówki dobrze gospodarują pieniędzmi, choć szpital wojewódzki w Lesznie wciąż boryka się ze starymi długami, a Wielkopolskie Centrum Onkologii w Poznaniu (notujące ostatnio straty finansowe) powinno szukać oszczędności wewnątrz placówki.

– Uważam, że straty WCO to efekt wprowadzenia pakietu onkologicznego – ripostował Krzysztof Ostrowski. – A konsolidacja szpitali ma też słabe strony. Rozumiem, że można łączyć specjalistyczne jednostki z dobrym sprzętem, ale niektóre placówki powinny działać samodzielnie (np. w Kiekrzu), bo tam są lepsze tereny i klimat dla rehabilitacji pacjentów.

– Mamy pewien plan łączenia szpitali, by osiągnąć efekt lepszego zarządzania pieniędzmi. Wynika to z kilkuletniej oceny funkcjonowania tych jednostek – stwierdził szef klubu radnych PO Rafał Żelanowski.

Te słowa potwierdził Leszek Wojtasiak, wyliczając, że samorząd województwa zainwestował ostatnio w sprzęt i informatyzację szpitali

niemal 100 mln zł. – A ośrodek w Kiekrzu chcemy połączyć ze szpitalem przy ul. Lutyckiej, by dzieci miały bliżej do lekarzy specjalistów – dodał.

Krzysztof Ostrowski nie ustępował: – Polska służba zdrowia „leży na łopatkach”. Kontrakty dla szpitali są zbyt małe, gabinety lekarskie są pełne ludzi, a kolejki do specjalistów wydłużają się.

– Lekarze w szpitalach mówią, że kolejki to błąd lekarzy rodzinnych, którzy kierują tam ludzi na podstawowe badania – odpowiedział Leszek Wojtasiak.

– 22 lata jestem lekarzem i wiem, że kolejki pacjentów były, są i będą. To nie tylko polski problem, bo np. w Anglii 4 lata czeka się na operację stawu biodrowego – zauważył Rafał Żelanowski.

Na inny wątek dotyczący służby zdrowia zwrócił uwagę Jan Grzesiek (PSL): – Trzeba kolejny raz zaapelować do NFZ, by regularnie płacił za kontrakty i zaległe zobowiązania, bo brak tych pieniędzy szkodzi kondycji naszych szpitali. **RAK**

200 mln zł na wielkopolskie drogi

Jakie inwestycje realizują w tym roku drogowcy?

Dwie obwodnice miast o długości ponad 8 km, 60 km przebudowanych i wyremontowanych dróg, 6 nowych sygnalizacji świetlnych, 1 km ścieżek pieszo-rowerowych, niemal 13 km przebudowanych chodników oraz 4 wyremontowane zatoki autobusowe – tak wygląda dotychczasowy bilans tegorocznych osiągnięć (dane dotyczące pierwszego półrocza 2015 r.) drogowców na wojewódzkich trasach.

Z informacją o realizacji zadań na wielkopolskich drogach (zarządzanych przez samorząd regionu) zapoznali się we wrześniu radni z sejmikowej Komisji Planowania Prze-

strzennego i Infrastruktury Technicznej. Sprawozdanie na ten temat przedstawił Paweł Katarzyński, dyrektor Wielkopolskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Poznaniu.

Budżet drogowy WZDW na cały 2015 rok wynosi 207,4 mln zł, z czego bieżące utrzymanie dróg i mostów ma kosztować niemal 60 mln zł, wydatki inwestycyjne sięgną 119 mln zł, programy poprawiające bezpieczeństwo na jezdniach – blisko 9 mln zł, natomiast koszty administrowania drogami – prawie 20 mln zł.

Paweł Katarzyński wymienił cztery rodzaje inwestycji na drogach wojewódzkich. Pierwsze z nich to zadania realizowane w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu

Operacyjnego na lata 2007-2013: za niemal 86 mln zł przebudowano 57 km dróg, a dwie największe i najdroższe inwestycje to finalizowana budowa obwodnic Czarnkowa i Wągrowca. Kolejne remonty tras wojewódzkich finansowano z pieniędzy własnych WZDW – to przebudowa 3 km dróg o wartości niemal 6 mln zł.

Pozostałe roboty budowlane realizowano w ramach „Programu likwidacji zagrożeń na dojazdach do szkół dzieci i młodzieży przy drogach wojewódzkich” (np. chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe, zatoki autobusowe) oraz w ramach poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (budowa chodników i sygnalizacji świetlnych). **RAK**

Czas wyborów

Wśród 707 kandydatów ubiegających się o mandat parlamentarzysty z Wielkopolski jest też 17 osób zasiadających w sejmiku województwa.

Wybory do Sejmu i Senatu odbędą się w niedzielę 25 października (głosowanie w godzinach 7-21). W Wielkopolsce wybierzemy 40 posłów (12 w okręgu kaliskoleszczyńskim, 9 – w konińskim, 9 – w pilskim, 10 – w poznańskim) oraz 9 senatorów (w okręgach jednomandatowych).

Do Sejmu z Wielkopolski chciałyby wejść 666 osób (16,65 na jedno miejsce), a do izby wyższej parlamentu – 41 (4,5 na miejsce). W tym gronie jest 17 obecnych radnych województwa (16 kandyduje do Sejmu, 1 – do Senatu).

Największe siły na wyborczy front rzuciło PiS (aż 6 radnych z 8-osobowego klubu), drugie jest PSL (kandyduje 5 z 12 członków klubu). PO i SLD-UP mają po 3 kandydatów, przy czym oznacza to start

niewielkiej części 14-osobowego klubu Platformy, a w przypadku lewicy – wystawienie na listach całego sejmikowego składu.

Najlepsze miejsca wojewódzkim radnym zaproponowali ludowcy: W. Jankowiak i K. Paszyk mają „jedynki”, a M. Kaźmierczak i R. Napierała „dwójki”. Wysoko są też w swoich okręgach radni SLD-UP: na 1. (W. Witkowski), 2. (W. Szczepański) i 3. (K. Pałasz) miejscu. W PiS najlepsze miejsca dla radnych to „trójki” (Z. Itman, J. Mosiński) lub „czwórka” (Z. Hoffmann), pozostali kandydaci dostali dalsze lokaty (K. Ostrowski – 10., B. Wróblewski – 11., M. Porzucek – 12.). PO potraktowała swoich rajców równo – wszyscy (Z. Ajchler, A. Pospieszynski, T. Sokołowska) są na 6. miejscach.

Co ciekawe, cztery lata temu do parlamentu też startowało 17 osób z sejmiku (z tym że aż 5 do Senatu). Mandaty zdobyło wówczas trójce radnych. Jak będzie tym razem? **ABO**

Przeniosą się z sejmiku na Wiejską?

RADNY KANDYDUJĄCY DO SENATU

Jan Grzesiek

RADNI KANDYDUJĄCY DO SEJMU

Zbigniew Ajchler

Zbigniew Hoffmann

Zofia Itman

Wojciech Jankowiak

Mirosława Kaźmierczak

Jan Mosiński

Ryszard Napierała

Krzysztof Ostrowski

Kazimierz Pałasz

Krzysztof Paszyk

Marcin Porzucek

Andrzej Pospieszynski

Tatiana Sokołowska

Wiesław Szczepański

Waldemar Witkowski

Bartłomiej Wróblewski

Infografika: Zviad Glonti

Kolej na Piłę

W 2019 r. pospieszne pociągi z Poznania do Piły pojadą tylko godzinę. Kolejarze ogłosili przetarg na przebudowę blisko 100-kilometrowej linii.

Modernizacja trasy kolejowej z Poznania do Piły to jedna z kluczowych unijnych inwestycji dla Wielkopolski, zapisanych w programie regionalnym na lata 2014-2020. Jej koszt szacuje się na ponad 600 mln zł.

PKP Polskie Linie Kolejowe ogłosiły we wrześniu przetarg, zakładając, że budowa ruszy w 2016 r. i zakończy się w 2019 r. Remont torów jest konieczny, bo na niektórych odcinkach pociągi zwalniają teraz do 30 km/h, a podróż z Poznania do Piły trwa niemal 2 godziny. Modernizacja linii skróci przejazd o ponad 40 minut, bo pociągi pojadą 120 km/h.

Powstaną 4 nowe stacje: Poznań Podolany, os. Grzybowe w Suchym Lesie, Złotkowo i Bogdanowo, a 12 innych będzie przebudowanych. Kolejarze zmodernizują też 12 mostów i wiaduktów oraz ponad 50 przejazdów kolejowych.

Dyrektor Departamentu Transportu UMWW Jerzy Kriger zapowiada uruchomienie na tej trasie kilku pociągów pospiesznych, zatrzymujących się tylko na niektórych stacjach i pokonujących dystans z Poznania do Piły poniżej godziny.

Pasażerowie kolei muszą się liczyć z trwającymi około trzech lat utrudnieniami na tej trasie. **RAK**

Co najlepsze w turystyce

Podsumowanie sezonu oraz wyróżnienia dla ludzi z branży i produktów.

Organizowane co roku w różnych częściach regionu przez samorząd województwa wielkopolskie obchody Światowego Dnia Turystyki to święto ludzi, którzy związani są z tą branżą zarówno zawodowo, jak i w ramach szeroko pojętej działalności społecznej. Te spotkania pozwalają na uhonorowanie osób zasłużonych dla turystyki, a także na integrację środowiska, wymianę doświadczeń, podsumowanie podejmowanych działań i zapoznanie się z aktualną sytuacją rynkową.

Tegoroczne obchody, przy współudziale miejscowych władz, zorganizowano 25 września w Kościanie. Ich uczestnicy mieli okazję zapoznać się z największymi atrakcjami turystycznymi miasta oraz z jednej z działalności generała Dedydergo Chłapowskiego pobliskiej Turwi.

Podczas części oficjalnej obchodów dyrektor Departamentu Sportu i Turystyki UMWW Tomasz Wiktor przedstawił działania samorządu województwa dotyczące branży. Była też okazja do wyróżnienia zasłużonych osób.

Samorządową odznaką honorową „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego” wręczono działaczowi kościańskiego PTTK Kazimierzowi Jankowiakowi oraz publicystom krajoznawczym: Pawłowi Andersowi, Witoldowi Go-

Odnaki honorowe „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego” wręczyli wyróżnionym radni z sejmikowej Komisji Kultury Fizycznej i Turystyki – przewodniczący Maciej Wituski oraz Tatiana Sokolowska.

styńskiemu i Bogdanowi Kucharskiemu. Natomiast Mięczysław Gano z PTTK Pracowników Kolejowych w Poznaniu odebrał ministerialną odznakę honorową „Za Zasługi dla Turystyki”.

Specjalne wyróżnienia marszałka województwa trafiły do dwóch podróżników, którzy dokonali wyjątkowych turystycznych wyczynów obejmujących teren województwa wielkopolskiego. 77-letni Bernard Wieczorek latem samotnie pokonał kajakiem 1340-kilometrową trasę z miejscowości Gołębie w województwie lubelskim do Dziwnowa w województwie zachodniopomorskim. Płynął przez Polskę

m.in. Bugiem, Narwią, Wisłą, Brdą, Notecią, Wartą, Odrą. Trasę opracował, sfinansował i pokonał samodzielnie, biwakując na terenach nadrzecznych i poruszając się z całym niezbędnym podczas wyprawy ekwipunkiem.

Z kolei Maciej Boinski w styczniu bieżącego roku rozpoczął zimową, pieszą wędrówkę od źródeł do ujścia Warty, w 42 dni przemierzając 800 km. Ten nietypowy podróżnik wędruje wzdłuż polskich rzek, ciągnąc za sobą wózek z całym dobytkiem, a żelazną zasadą, od której nie odstępuje, jest samowystarczalność. Dotyczy to także noclegów, które mimo zimowych

Wśród atrakcji, które zaprezentowano uczestnikom obchodów, nie mogło zabraknąć zrewitalizowanej kościańskiej wieży ciśnień – ze ścianką wspinaczkową i obserwatorium astronomicznym z obrotowym dachem.

warunków spędza w swoim namiocie.

***

Rogalowe Muzeum Poznania, Koronacja Królewska w Gnieźnie i szlak wodny Wielka Pięta Wielkopolski zwyciężyły w regionalnym etapie konkursu na „Najlepszy produkt turystyczny – Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej”. Trzy projekty z naszego regionu rywalizują teraz z przedsięwzięciami z innych województw w krajowym etapie konkursu, którego rozstrzygnięcie poznamy 16 października.

Pośród 48 nominowanych kapituła wybierze 10 laureatów, którzy oprócz certyfika-

tu mogą liczyć na wsparcie promocyjne POT.

– To największe wyróżnienie w branży turystycznej – zapewnia Tomasz Wiktor, dyrektor Departamentu Sportu i Turystyki UMWW oraz prezes Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej. – Zwycięzcy zyskują dodatkową promocję projektów w internecie i wydawnictwach oraz poprzez udział w targach.

Celem przyświecającym organizatorom konkursu jest wyłonienie i popularyzacja najlepszych ofert turystycznych, a także wspieranie inicjatyw lokalnych, których efektem jest tworzenie nowych produktów turystycznych. **ABO, RAK**

Rysowali i pisali o ptakach z naszych parków krajobrazowych

1 października w sali sesyjnej Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu odbył się finał III edycji konkursu „Przyrodnicze rymowanie – otaczającego świata poznawanie. Ptaki wielkopolskich parków krajobrazowych”. Nagrodzono ponad setkę dzieci, a najlepsze prace (wiersze i rysunki) znalazły się w specjalnej publikacji, wydanej przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego.

– Cieszy nas, że mogliśmy wyróżnić 120 dzieci z biorących udział w konkursie ponad 70 wielkopolskich szkół podstawowych – mówiła podczas uroczystości członek zarządu województwa Marzena Wodzińska. Gratulowała też obecnym na spotkaniu nauczycielom, opiekunom dzieci: – To również zasługa państwa zaangażowania. Bo przecież w innych szkołach z pewnością również nie brakuje uzdolnionych młodych ludzi, tylko nie zawsze ma ich kto zachęcić do podejmowania takiej aktywności.

Oprócz Marzeny Wodzińskiej nagrody i gratulacje laureatom konkursu przekazali: Jolanta Ratajczak – Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, Mariola Górniak – dyrektor Departamentu Środowiska UMWW, Marek Baumgart – zastępca prezesa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Janusz Łakomicz – dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego. **ABO**

Sport ich znów uzależnia

Trwa jesienna, druga już odsłona samorządowej kampanii prozdrowotnej „Uzależnia mnie tylko sport”.

Inicjatorem i organizatorem akcji jest samorząd województwa, a współorganizatorami jej poszczególnych odsłon – lokalne wielkopolskie samorządy. Nadrzędnym celem kampanii jest promowanie aktywności sportowej jako alternatywy dla używek. W ramach akcji odbywają się konkursy wiedzy o profilaktyce zdrowotnej, dyżury specjalistów do spraw uzależnień oraz sztafety rodzinne w poszczególnych gminach Wielkopolski.

W wiosennej edycji „Uzależnia mnie tylko sport” wzięło udział kilkanaście tysięcy osób. W ślad za tym sukcesem zapadła decyzja o kontynuowaniu przedsięwzięcia także po wakacjach. W weekendowe dni między 13 września a 17 października imprezy w ramach kampanii zawiązały do czterdziestu gmin regionu.

Głównym wydarzeniem każdego spotkania są biegi sztafetowe, w których biorą udział dzieci i ich rodzice lub opiekunowie prawni. Uczestnicy mają szansę na atrakcyjne nagrody. Tym razem są to m.in. vouchery na zakupy do sklepu sportowego o wartości od 50 złotych za zajęcie III miejsca do 150 złotych za zwycięstwo dla każdego z członków zespołu.

– Nagrody to jednak sprawa drugorzędna. Najważniejsze jest to, że budujemy relacje między rodzicami i dziećmi, które będą procentowały. Czas, który rodziny spędzają ze sobą w trakcie naszej kampanii, jest przecież znakomitą inwestycją w zdrowy rozwój dzieci i młodzieży. I to jest bezcenne – tłumaczy członek zarządu województwa Leszek Wojtasiak.

Szczegóły dotyczące kampanii, w tym harmonogram imprez i relacje z nich, można znaleźć na: www.uzależniamnietylkoSPORT.pl. **ABO**

Internetowa rewolucja w szpitalach i urzędach

3 projekty poświęcone e-usługom podsumowano we wrześniu w Urzędzie Marszałkowskim.

Dyrektorzy oraz informatycy z podlegających samorządowi województwa 23 placówek służby zdrowia podsumowali 21 września dotychczasową realizację projektu służącego zarządzaniu na poziomie wojewódzkim i w szpitalach usługami z zakresu e-zdrowia. To inwestycja warta 32,5 mln złotych (niemal w całości finansowana przez Unię Europejską w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013), która pozwoli spełnić ustawowe wymagania związane z wprowadzeniem w 2017 roku elektronicznej dokumentacji medycznej.

Pacjent będzie miał wówczas cyfrową kartotekę, a w niej zapisane wszystkie otrzymywane leki, konsultacje lekarskie czy wyniki badań, co ułatwi i przyspieszy ewentualny proces dalszego leczenia oraz bieżącą obsługę pacjentów. Tablety mają m.in. do lekarzy i ratowników medycznych pracujących w karetkach. Odpowiednio sprofilowane dane, dotyczące na przykład ilości wykorzystywanych leków w danym szpitalu, trafią też do Departamentu Zdrowia UMWW, nadzorującego wspomniane 23 placówki. Ponadto powstaną specjalne rejestry świadczeń i zdarzeń medycznych, ułatwiające analizę oraz planowanie wydatków.

Drugi informatyczny projekt, realizowany przez samo-

ząd województwa w szpitalach i podmiotach leczniczych, dotyczy budowy bezpiecznej oraz szybkiej sieci internetowej do wymiany danych między placówkami służby zdrowia.

Za 7,3 miliona złotych z Unii Europejskiej powstanie odrębna sieć światłowodowa (z urządzeniami do transmisji danych wyposażonymi w tzw. zapory ogniowe chroniące bezpieczeństwo), łącząca szpitale z Urzędem Marszałkowskim. Olbrzymia jej przepustowość pozwoli m.in. na przesyłanie dużych plików graficznych, np. zdjęć RTG, TK czy USG oraz transmisji wideo, np. operacji.

***

Z kolei 8 września Urząd Marszałkowski wraz z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu podsumował wdrażanie projektu związanego z cyfryzacją samorządu. Zaprezentowano m.in. e-usługi umieszczone przez urzędników z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego na platformie ePUAP, co oznacza, że konkretną sprawę mieszkańcy czy firmy mogą załatwić przez internet, bez wychodzenia z domu.

Gdzie będzie łatwiej i szybciej? Np. przy ubieganiu się o stypendia naukowe czy przyjęciu do urzędu na praktyki. Przez internet będzie można złożyć skargę, wniosek (o konkretne zaświadczenie) czy też wystąpić o informację publiczną. Skorzystają też przedsiębiorcy wypełniający dotąd papierowe druki i organizacje pozarządowe startujące w konkursach o dotację. **RAK**

Sieć XXI wieku

1 października odbyło się IV Wielkopolskie Forum Szerokopasmowe, na którym podsumowano budowę infrastruktury światłowodowej.

Wiceminister Jurand Drop odbiera podziękowania za pomoc przy budowie sieci od Wojciecha Jankowiaka i Leszka Wojtasiaka z zarządu województwa.

Plany budowy internetowej sieci szerokopasmowej powstawały 10 lat temu, gdy jeszcze pracowałem w Komisji Europejskiej w Brukseli – wspominał wiceminister administracji i cyfryzacji Jurand Drop. – Wielkopolska słynie z przedsiębiorczości i umiejętności współpracy władz samorządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Sieć internetowa daje ogromne możliwości, ale żeby je wykorzystać, trzeba ze sobą dobrze współpracować.

Wiceminister był pierwszym z kilku mówców, którzy 1 października na terenie MTP podkreślali niebagatelne znacze-

nie wybudowanej niedawno za ponad 410 mln zł infrastruktury.

– Kiedy 4 lata temu spotkaliśmy się w ministerstwie z przedstawicielami firm telekomunikacyjnych, zapewniałam, że w całej Polsce do końca 2015 roku powstaną sieci szkieletowe i dystrybucyjne – stwierdziła Iwona Wendel, wiceminister infrastruktury i rozwoju. – W kraju budujemy dziś 60 tys. km sieci światłowodowej. To dobra podstawa do tego, by teraz powstały mniejsze sieci w ramach tzw. ostatniej mili.

Historię budowy sieci szerokopasmowego internetu w regionie przypomniał członek za-

ządu województwa Leszek Wojtasiak. – W 2009 roku powstała spółka WSS, a w 2010 roku szukaliśmy partnerów prywatnych, którzy sfinansują udział własny wymagany przez UE – wymieniał Leszek Wojtasiak. – W 2012 r. w ramach nagrody za wdrażanie WRPO 2007-2013 otrzymaliśmy z Brukseli dodatkowe pieniądze, z których 36 mln euro postanowiliśmy zainwestować w budowę ostatniej mili. W 2013 i 2014 r. trwała budowa niemal 4600 km sieci, którą niedawno zakończyliśmy.

– Właśnie zakończyliśmy ostatni etap realizacji sieci, odbierając tzw. usługi aktywne w węzłach – precyzowała prezes WSS Anna Streżyńska. – To pozwoli na dołączenie klienta końcowego i zaoferowanie konkretnych usług mieszkańcom.

Anna Streżyńska dodała, że Wielkopolska nie czekała na program krajowy „Polska cyfrowa”, tylko dzięki wspomnianym 36 mln euro oraz rozbudowie sieci wi-max już może zaoferować mieszkańcom usługi cyfrowe na najwyższym poziomie.

– Chcemy popularyzować e-usługi, edukację cyfrową, podnoszenie e-kompetencji – wyliczała prezes WSS, dodając, że docelowo pełna infrastruktura sieciowa obejmie cały region. **RAK**

Polecamy

Najpierw taniec

12 października w gnieźnieńskim Teatrze im. A. Fredry rozpoczyna się pierwsza edycja projektu „ReStart – łańcuch Sztuki”, edukacyjnego programu warsztatów adresowanego do młodzieży szkół gimnazjalnych. Prowadzą je artyści z kilku dziedzin: tańca, muzyki, aktorstwa. Jako pierwszy na gnieźnieńskiej scenie warsztaty taneczne poprowadzi choreograf Leszek Bzdyl. Harmonogram i szczegóły dotyczące zgłoszeń dostępne są na stronie www.teatr.gniezno.pl.

Obraz i muzyka

W Galerii Sztuki Muzeum Okręgowego w Lesznie do 25 października czynna jest wystawa obrazów, rzeźb i grafik autorstwa prof. Czesława Dźwigaja, zainspirowanych utworem muzycznym „Missa pro defunctis” kompozytora Romana Maciejewskiego. Na ekspozycji składa się 30 obrazów, 38 rysunków oraz 14 rzeźb. Obrazy są tak ekspozowane, że można je oglądać, słuchając przy każdym z nich wybranego fragmentu muzyki.

Poznańska pyra

11 października w Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie odbędzie się impreza plenerowa pn. „Poznańska pyra”. Na zwiedzających czekać będą między innymi pokazy prac w gospodarstwie, związane z ziemniakami (uprawa, zbiory, wyroby, dania) oraz rozmaite atrakcje. Będzie można np. zobaczyć ozdoby z ceramiki, które przywiezła ze sobą mieszkanka Kaszub, nie zabraknie również przysmaków (pyry z gzikiem, placki ziemniaczane, kopytka). **RAK**

Filharmonia wystartowała w terenie

Oficjalnie swój 69. sezon Filharmonia Poznańska rozpoczęła 2 października, a gwiazdą tego koncertu był Benjamin Grosvenor. – Pianisci bywają wspaniali, doskonali, rewelacyjni, a on jest po prostu zjawiskowy, choć liczy sobie zaledwie 20 lat – mówi o nim dyrektor FP Wojciech Nentwig. Nim jednak filharmonicy oficjalnie wystartowali, zdążyli się zaprezentować szerszej wielkopolskiej publiczności. 5 września zagrali z okazji 150-lecia poznańskich wodociągów plenerowy koncert na Łęgach Dębińskich (na zdjęciu). 17 września otwierali w Ostrowie Wielkopolskim tegoroczną edycję festiwalu „Chopin w barwach jesieni”. 26 września koncertowali w pocysterskim kompleksie w Łądzie nad Wartą. O tym, jakie są plany filharmonii na ten sezon, szerzej napiszemy w kolejnym wydaniu „Monitora”. **ABO**

Muzeum z uniwersytetem

29 września porozumienie o współpracy naukowo-badawczej podpisały władze Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

Rektor UAM prof. Bronisław Marciniak i dyrektor MPPP dr Michał Bogacki parafowali dokument, na mocy którego obie strony będą wspierać się w realizacji projektów naukowo-badawczych i dydaktycznych związanych z historią wczesnego średniowiecza w Polsce oraz historią Gniezna i okolic.

Współpraca między gnieźnieńskim muzeum a uczelnią obejmie trzy jednostki UAM: Wydział Historyczny, Instytut Historii i Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie.

Intencją porozumienia jest wspólne prowadzenie prac z wykorzystaniem potencjału

badawczego uczelni oraz zasobów materialnych i kadrowych MPPP w Gnieźnie. Współpraca przebiegać ma w formie wykładów, praktyk zawodowych i wizyt studyjnych. To pierwsze porozumienie gnieźnieńskiego muzeum z polską uczelnią.

Jednocześnie 29 września w auli miejscowego I LO zainaugurowano Gnieźnieńskie Konwersatoria Historyczne. To wspólne przedsięwzięcie Instytutu Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie i MPPP. Składa się na nie cykl konwersatoriów prowadzonych raz w miesiącu w różnych miejscach miasta, związanych z postaciami czy konkretnymi wydarzeniami historycznymi.

Pierwsze z nich, pt. „Z dziejów Skierszewa”, prezentowało historię tej części miasta. Zajęcia poprowadzili pracownicy muzeum: Elżbieta Kowalska i Tomasz Sawicki. **RAK**

Odszyfrowujemy nasz zapomniany wkład

Ponad 30 odsłon w 9 krajach, na 2 kontynentach, w 4 wersjach językowych – to imponujące liczby wystawy poświęconej pogromcom Enigmy.

Szczególnie efektownie ekspozycja poświęcona pogromcom Enigmy prezentowała się w brukselskim muzeum wojskowym.

Tegoroczna prezentacja w Kanadyjskim Muzeum Wojny w Ottawie była pierwszą odsłoną wystawy na kontynencie amerykańskim.

Wielkopolska przypomina Europie dzieło polskich kryptologów – pisaliśmy w „Monitorze” kilka lat temu. Teraz śmiało można powiedzieć, że przypomina światu, bo przygotowana przez samorząd województwa wystawa „Enigma. Odszyfrować zwycięstwo”, po kilkudziesięciu wystawach w kilku krajach europejskich, zawitała także na kontynent amerykański.

Lata milczenia

– Przekonanie Europejczyków o tym, kto złamał kod Enigmy, jest niezwykle trudnym zadaniem – mówił wicemarszałek Wojciech Jankowiak.

– To także kwestia tego, co przez długi czas było w podręcznikach (albo raczej – czego nie było), a także mitów utrwalanych przez kulturę masową, zwłaszcza film. Tym, czego nam najbardziej potrzeba, jest wytrwałość – dodawał dr Marek Grajek, autor książki „Enigma – bliżej prawdy”.

Te komentarze padły przy okazji wydarzenia zorganizowanego ponad trzy lata temu w Bletchley Park – siedzibie muzeum mieszczącego się w dawnym supertajnym brytyjskim ośrodku dekrzyptażu. Chodzi o prezentację wystawy przygotowanej przez samorząd województwa, zatytułowanej „Enigma. Decipher Victory”. O polskim wkładzie w złamanie kodów niemieckiej maszyny szyfrującej (patrz w ramce poniżej) przez dziesięciolecie (aż do lat 70. XX wieku) z różnych względów milczano. Intensywniejsze przywracanie pamięci o tej historii z poznańskimi matematykami w roli głównej to kwestia zwłaszcza ostatnich kilkunastu lat. W te działania mocno włączyły się samorządowe władze Wielkopolski.

Od pomnika do wystawy

Kluczowym momentem dla przypomnienia samym Wielkopolanom o dokonaniach Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego i Henryka Zygalskiego było odsłonięcie poświęconego im pomnika. Od 10 listopada 2007 roku stoi on przed Centrum Kultury Zamek w Poznaniu.

Pierwszym wydarzeniem, w którym główną rolę odegrał samorząd województwa, było natomiast sprowadzenie, w listopadzie 2008 r., z Wielkiej Brytanii do rodzinnych Szamotuł prochów podpułkownika Maksymiliana Ciężkiego – „ojca chrzestnego” sukcesów poznańskich pogromców Enigmy. Uroczystości poprzedziła gra miejska „Łamacze Szyfrów – Szamotyły 2008”, w której wzięło udział kilkaset osób. Kolejnym krokiem była ekspozycja poświęcona Maksymilianowi Ciężkiemu – zaprezentowano ją jesienią 2009 roku w Bletchley Park i w Londynie. Na bazie tej prezentacji, w listopadzie tego samego roku, w holu Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego stanęła wystawa „Enigma – krok do wolności”.

Na przełomie 2011 i 2012 roku zorganizowano, poświęconą poznańskim matematykom i kryptologom, którzy złamali kody Enigmy, międzynarodową grę internetową „Codebreakers.eu”. Uczestnicy bawili się w formie internetowej gry kursu kryptologicznego, a najlepsi walczyli w finale rozegranym na ulicach Poznania. Choć w założeniu gra była skierowana do Europejczyków, to wzięło w niej udział aż 129 zespołów z całego świata.

Wśród działań samorządu województwa przełomem okazała się jednak decyzja o sfinansowaniu i przygotowaniu mobilnej wystawy, poświęconej polskiemu pogromcom Enigmy, która mogłaby być prezen-

wana w różnych miejscach Europy.

Prawda w labiryncie

W ten sposób, w 2010 roku, powstała anglojęzyczna prezentacja „Enigma. Decipher Victory”.

Ekspozycja składa się z 23 podświetlanych tablic, które można ustawić w formie oryginalnego labiryntu. Towarzyszą jej okolicznościowe wydawnictwa: folder, książeczka i plakat oraz rozdawana jako upominek drewniana kostka-łamigłówka.

Wystawa przedstawia historyczne tło: dzieje Europy w pierwszych dziesięcioleciach XX wieku i rozwój maszyn szyfrujących. Przede wszystkim jednak opowiada o pol-

skim nowatorskim pomysłem zaprzęgnięcia matematyki do łamania szyfrów, sukcesach poznańskiego zespołu w walce z Enigmą, fakcie podzielenia się zdobytą wiedzą z aliantami, jego wpływie na działalność ośrodka w Bletchley Park i na skrócenie czasu trwania II wojny światowej.

W jaskini Iwa

Wielkopolska ekspozycja zadebiutowała pod koniec 2010 roku w brukselskiej siedzibie Parlamentu Europejskiego. Zaraz potem była prezentowana w popularnym Muzeum Sił Zbrojnych i Sztuki Militarnej w Brukseli. Kolejnym przystankiem stało się Muzeum Generała Maczka w holenderskiej Bredzie. Angloję-

zyczna wersja trafiła też później m.in. do Francji.

Wystawa szybko została doceniona. W II półroczu 2011 miała status oficjalnego wydarzenia towarzyszącego polskiej prezydenturze w Unii Europejskiej. Także w późniejszych latach mogła liczyć na rekomendację polskiego MSZ.

Niewątpliwym sukcesem było to, że po wielu staraniach udało się wystawę zaprezentować w brytyjskim National Codes Centre w Bletchley Park, a więc w miejscu, gdzie podczas II wojny światowej alianci wykorzystali i rozwinęli dokonania Rejewskiego, Różyckiego i Zygalskiego. „Enigma. Decipher Victory” była tam pokazywana przez prawie dwa miesiące w 2012 roku. Stała się głównym wydarze-

niem Dnia Polskiego, wpisując się w kontekst obchodów 80. rocznicy złamania kodów Enigmy. Tylko pierwszego dnia wystawę obejrzało niemal tysiąc osób!

Przetłumaczone

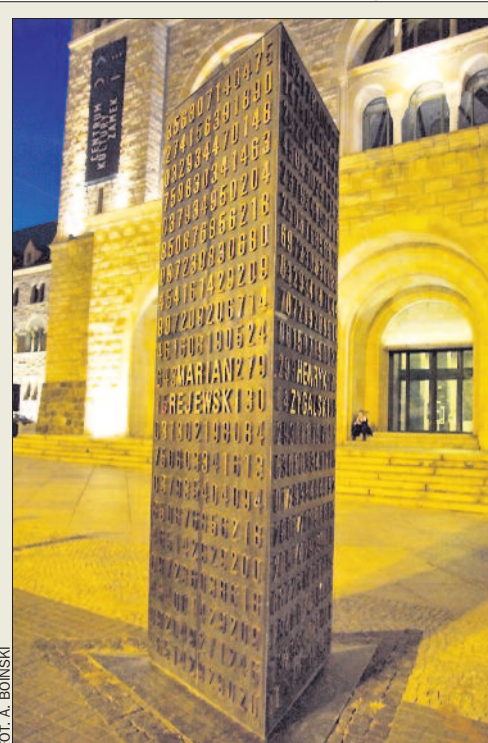
Równoległe z ekspozycją w języku angielskim pokazywana z sukcesami na Półwyspie Apenińskim była (i jest) wersja włoskojęzyczna. Jej powstanie było możliwe dzięki dobrej współpracy z polskimi dyplomatami w Mediolanie. Od maja 2011 roku „Enigma. Decifrare una vittoria” zawitała już do kilkunastu miast Italii, m.in. Florencji, Mediolanu, Neapolu, Rzymu i Turynu.

Pod koniec ubiegłego roku miała miejsce inauguracja naj-

Rozkodowani, czyli jak poznańscy matematycy rozpracowali tajemnice niemieckiej maszyny szyfrującej

Enigma była niemiecką przenośną, elektromechaniczną maszyną szyfrującą opartą na zasadzie obracających się wirników, opracowaną przez Artura Scherbiusa, a następnie produkowaną przez wytwórnię Scherbius & Ritter. Enigma była używana komercyjnie od lat 20. XX wieku, a później została zaadaptowana przez instytucje państwowe wielu krajów.

Jeszcze w latach dwudziestych minionego wieku na Uniwersytecie Poznańskim profesor Zdzisław Krygowski we współpracy ze Sztabem Głównym Wojska Polskiego przygotował i przeprowadził kurs kryptologii. Wzięli w nim udział najzdolniejsi matematycy rekrutujący się z poznańskiej uczelni. Byli wśród nich Marian Rejewski, Jerzy Różycki i Henryk Zygalski, którzy weszli w skład stworzonej w 1930 roku poznańskiej filii Biura Szyfrów Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Dzięki tej instytucji już w roku 1932 Marian Rejewski, współpracując ze swoimi wybitnymi kolegami, złamał pierwszą depeszę zaszyfrowaną przez Niemców Enigmą.

FOT. A. BOINSKI

Od 2007 r. w stolicy Wielkopolski stoi pomnik poświęcony trójce poznańskich kryptologów.

Był to olbrzymi sukces zajmującego się w Biurze Szyfrów niemieckimi kodami zespołu, którym kierował ówczesny kapitan Maksymilian Ciężki.

Na krótko przed wybuchem II wojny światowej strona polska zdecydowała się podzielić swoją wiedzę z sojusznicą Francją i Wielką Brytanią. Dzięki temu alianci mogli podczas wojny udoskonalać metody łamania szyfrów, a w konsekwencji rozpracowywać tajne plany wroga (działo się to m.in. w położonym 90 kilometrów na północ od Londynu supertajnym ośrodku dekrzyptażu Bletchley Park, gdzie pod koniec wojny pracowało około 10.000 osób). Zdaniem historyków złamanie niemieckich szyfrów i przekazanie aliantom kompletnej wiedzy na temat technik dekrzyptażu było największym wkładem Polski w zwycięstwo aliantów nad nazistowskimi Niemcami podczas II wojny światowej, a dzięki jego przyspieszeniu (i uniknięciu zastosowania w Europie broni nuklearnej) pozwoliło uratować wiele istnień ludzkich.

w zwycięstwo Kotwice naszej tożsamości

dotyczące wielkopolskiej

Z marszałkiem Markiem Woźniakiem rozmawia Artur Boiński

W gdańskim Hewelianum wystawie towarzyszyły warsztaty z kryptologii dla dzieci i młodzieży.

nowszej wersji językowej wielkopolskiej wystawy. Tym razem została przetłumaczona na język portugalski i ma już za sobą prezentację w Lizbonie.

Choć głównym celem stworzenia ekspozycji było uświadamianie Europejczykom naszego wkładu w złamanie kodów Enigmy, szybko stało się jasne, że nie może zabraknąć także rodzimej wersji wystawy. Świadczyło o tym olbrzymie zainteresowanie zwiedzających (którzy nawet musieli stać w kolejkach), gdy w listopadzie 2011 r. – jeszcze po angielsku – ekspozycję wystawiono w poznańskim Collegium Iuridicum. Po raz pierwszy już przetłumaczoną na polski wystawę można było oglądać jesienią 2012 r. – najpierw w Senacie RP, a później podczas konferencji zorganizowanej przez Wojskową Akademię Techniczną. „Enigma. Odszyfrować zwycięstwo” zawitała też m.in. do bydgoskiego Explo-seum, gdańskiego Hewelianum i na Zamek Czocho.

Skok za ocean

Teraz enigmowa prezentacja trafiła także za ocean. Już w 2014 r. przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego podjęli rozmowy z polskim MSZ w sprawie prezentacji wystawy

w USA i Kanadzie. Jako koordynatora tych działań wskazano Instytut Kultury Polskiej w Nowym Jorku, któremu pomocą mają służyć nasze placówki dyplomatyczne.

Jako pierwsza wystawę zaprezentowała ambasada RP w Ottawie. Kanadyjczycy mieli okazję obejrzeć ekspozycję w tym roku 14 maja w Kanadyjskim Muzeum Wojny w Ottawie oraz 8-9 sierpnia w Parku Des Faubourgs w Montrealu podczas Festiwalu Polskiego. W najbliższym czasie planowane są odsłony wystawy w kolejnych kanadyjskich i amerykańskich miastach (m.in. w Nowym Jorku i Waszyngtonie).

Nie sposób policzyć, ile osób na świecie dzięki działaniom samorządu województwa „odkryło”, że Polacy mieli znaczący wkład w złamanie kodów Enigmy. Wiadomo na pewno, że stworzona i promowana przez Wielkopolan wystawa w czterech wersjach językowych miała już ponad 30 odsłon w 9 krajach na 2 kontynentach. A to zapewne nie koniec. Dość powiedzieć, że za pytania o możliwość współpracy w pokazaniu „naszej” ekspozycji przychodziły z wielu miejsc świata, choćby z polskiej placówki w... Arabii Saudyjskiej. **Artur Boiński**

Ekspozycja cieszyła się sporym zainteresowaniem w listopadzie 2011 r. w Poznaniu.

– Wystawa „Enigma. Odszyfrować zwycięstwo” w czterech wersjach językowych została pokazana już ponad 30 razy w 9 krajach...

– Mam przekonanie, że wykonaliśmy solidną pracę nie tylko dla regionu, ale i dla całej Polski. Mieliśmy pewien potencjał – dostęp do materiałów, serdeczne kontakty z zaangażowanymi w sprawę ludźmi, dobre relacje z MSZ i Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, z polskimi placówkami dyplomatycznymi – i wszystko to razem dobrze zagrało. Udało się zrobić coś ważnego.

– A skąd pomysł, by samorząd województwa promował akurat ten „enigmowy” wątek naszej historii?

– Bo brak pamięci o tych wydarzeniach był pewnym zaniechaniem.

Mija już osiem lat naszej aktywności związanej z tym tematem. Zaczęło się od odsłonięcia pomnika. Jego postawienie było ukoronowaniem działalności grupy osób, które uważały, że należy jakoś

FOT. ARCHIWUM

dziej masowego odbiorcy. Choć trzeba też zaznaczyć, że i niektóre zagraniczne odsłony wystawy, choćby w Bredzie czy Bretanii, zobaczyło sporo zwiedzających, zarówno młodszych, jak i starszych; ekspozycja wywoływała również zainteresowanie miejscowych mediów.

nizowanym przez nas kursie kryptologii. Z kolei dzięki licznyemu zgłoszeniu do zaproponowanej przez nas międzynarodowej gry internetowej „Codebreakers.eu”, ta tematyka została rozpropagowana praktycznie na wszystkich kontynentach!

– Która z dotychczasowych odsłon wystawy była najważniejsza?

– Nie wyróżniałbym jednej z nich, każda odegrała swoją rolę. Weźmy choćby dwie inauguracyjne ekspozycje w Brukseli – w Parlamencie Europejskim, a potem w pobliskim muzeum wojskowym. Pierwsza pozwoliła dotrzeć do świadomości europejskich polityków, druga wywołała spore zainteresowanie pasjonatów wojskowości i samych muzealników. Trudno wartościować, która z tych odsłon była ważniejsza.

– A pokazanie ekspozycji w Bletchley Park?

– Było ważne z powodu sprawiedliwości historycznej. Udało nam się odzarować pewien zaklęty krąg milczenia

➤ Nie wyobrażam sobie mówienia o teraźniejszości i o przyszłości bez odwołania się do pewnych kotwic mocujących nas w przeszłości.

upamiętnić fakt, iż polscy pogromcy Enigmy byli związani z Poznaniem. Nawiązane przeze mnie przy tej okazji kontakty – z panem Markiem Grajkiem, z rodzinami tych, których chcieliśmy upamiętnić – spowodowały, że samorząd województwa niejako przejął pałeczkę i był inicjatorem kolejnych działań. Pierwszym z nich było sprowadzenie do kraju prochów Maksymiliana Ciężkiego. Wraz z rozwojem tych przedsięwzięć wzrastało nasze poczucie odpowiedzialności za podejmowanie tego tematu, tym bardziej że, nie ukrywajmy, specjalnej konkurencji w kraju nie było widać... **– W kolejnym etapie pojawił się pomysł stworzenia angielskiej wystawy. Do kogo pierwotnie miał być skierowany jej przekaz?**

– Przede wszystkim do pasjonatów historii za granicą, bo oni są przygotowani do odbioru tych treści, a jednocześnie mogli nie być świadomi udziału Polaków w złamaniu kodów Enigmy. Kolejnymi opiniotwórczymi środowiskami, na których nam zależało, byli piszący o historii dziennikarze, a także politycy. Późniejsza polska wersja była skierowana już do bar-

– Współcześnie, by przekaz był atrakcyjny, wymaga użycia nowoczesnych środków – multimedialnych, interaktywności, co oczywiście więcej kosztuje. Nie miał pan obaw, że nasza wystawa, dość tradycyjna w formie, masowego odbiorcy nie przyciągnie?

– Wystawa ma być tylko bodźcem sygnalizującym istnienie w Polsce takiej grupy osób, które przyczyniły się do rozpracowania Enigmy; pokazaniem ich wkładu w przebieg II wojny światowej. Chodzi o zainteresowanie tematem, który chętni mogą potem bez problemu pogłębić, biorąc pod uwagę szeroki dziś dostęp do informacji internetowych. Przygotowując wystawę, mieliśmy też na względzie jej mobilny charakter; ekspozycja miała być kompaktowa, by bez problemu mogła być zaranżowana w różnych przestrzeniach. Jednocześnie warto przypomnieć, że oprócz wystawy były inne nasze przedsięwzięcia, kierowane właśnie do odbiorcy, który chętniej szuka wiedzy za pomocą nowoczesnych form przekazu. Kilkuset młodych Wielkopolan poznało historię poznańskich matematyków, biorąc udział w zorga-

➤ Jestem przekonany, że wykonaliśmy solidną pracę nie tylko dla naszego regionu, ale i dla całej Polski.

w miejscu, gdzie przez lata odmawiano przyznania udziału Polaków w przedsięwzięciu złamania kodów Enigmy. Pokazanie tam tej wystawy sprawiło, że nie można już pomijać oczywistych faktów w kolejnych narracjach na temat tej historii.

Teraz przyszedł czas na amerykańską peregrynację ekspozycji. To odpowiedź na docierające do nas sygnały o zainteresowaniu tą tematyką. Amerykanie są dużym narodem, wrażliwym na historię, zwłaszcza dotyczącą wojen, w których brali udział.

Myślę, że zadziała na ich wyobraźnię to, że dzięki zdobytej przez aliantów przy udziale Polaków wiedzy skuteczność prowadzenia działań wojennych była większa, a liczba ofiar mniejsza. Ważne, by przy pomocy naszych placówek dyplomatycznych dotrzeć z wystawą do tych środowisk, które się tym interesują. To będzie pewne dopełnienie misji tej ekspozycji, bo uświadomi nam, że wszyscy najważniejsi alianci mieli możliwość zapoznania się z przygotowanym przez nas materiałem.

– Co sądzi pan o pojawiającym się co pewien czas pomysle stworzenia w Poznaniu muzeum Enigmy?

– Biorąc pod uwagę fakt, że samorząd województwa już zrobił dla propagowania tej tematyki, to oczywiście jesteśmy gotowi do włączenia się w takie przedsięwzięcie, jednak kluczowa powinna tu być rola miasta i uniwersytetu. Nie wydaje mi się zasadne kreowanie odrębnej muzealnej instytucji z całym zapleczem administracyjnym. Ekspozycja dotycząca osiągnięć poznańskich matematyków mogłaby być częścią muzeum poświęconego historii uniwersytetu. Inna koncepcja to stworzenie prezentacji związanej z tematem Enigmy w ramach miejskiego Muzeum Wolności, które ma przecież wiele oddziałów obejmujących różnorodną tematykę.

– Przywracanie pamięci o poznańskich kryptologach to jeden z kilku wątków historycznych promowanych od lat przez samorząd województwa. Dlaczego angażowanie się w tę sferę uznaje pan za tak ważne?

– O teraźniejszości debatujemy bez przerwy. Nie wyobrażam sobie mówienia o niej

Nie tylko powstańcy

Raz byli żołnierzami, raz działaczami społecznymi; zawsze – Wielkopolanami dzięki stylowi działania.

Dzisiaj w Polsce czasu zaborów najczęściej kojarzą się z walkami niepodległościowymi albo z pracą organiczną. W ten sposób definiowani są ówczesni działacze polityczni, żołnierze, osoby zasłużone w różnych dziedzinach życia. Mówiąc o nich, rzadko wskazuje się na połączenie kilku kierunków działalności, co w Wielkopolsce było czymś naturalnym i oczywistym. Gdy zachodziła potrzeba, było się żołnierzem, kiedy nie walczone – pracowano. Obie aktywności traktowano na równi. Więcej, w działalność tę angażowały się osoby z innych zaborów, jak np. Józef Wybicki, generał Jan Henryk Dąbrowski. Wielu przybywało nad Wartę także w II połowie XIX wieku. Dla przykładu przypomnijmy dwie postaci: Władysława Bentkowskiego i Edmunda Calliera.

***

Władysław Bentkowski, urodzony 24 września 1817 roku w Warszawie, wcześniej ujawniał zainteresowania militarne. Już w 1831 roku, jako uczeń Liceum Warszawskiego, uczestniczył w bitwie pod Grochowem i w obronie stolicy. Po upadku powstania nadal się kształcił, także na uniwersytecie w Królewcu, gdzie odnosił sukcesy na kierunkach prawa i historii. Przez pewien czas był aplikantem do prokuratury. Dał się poznać jako dobry znawca poezji. Jednak problemy zdrowotne zmusiły go do podjęcia kuracji we Włoszech. Ostatecznie W. Bentkowski osiadł w zakupionym przez ojca majątku pod Grójcem.

Nie czuł się jednak dobrze w roli administratora i postanowił wyjechać z Królestwa Polskiego. W 1843 roku postarał się o paszport emigracyjny i zamieszkał w Poznaniu. Od razu też wstąpił do 5. brygady artylerii pruskiej. W następnych latach ukończył, w stopniu porucznika, szkołę artyleryjską w Berlinie i został skierowany do służby w garnizonie w Świdnicy. Z czasem okazało się, że był jednym z najlepiej wykształconych wojskowych powstańców polskich z Poznańskiego.

Jego kariera w pruskim wojsku nie była jednak długa. Po wydarzeniach wielkopolskiej Wiosny Ludów wybuchły konflikty między środowiskami polskimi i pruskimi w wojsku. Bentkowski wystąpił z armii. Nawiązał współpracę z „Gazetą Polską” Hipolita Cegielskiego i Marcellego Mottego, ostatecznie

FOT. 2X ARCHIWUM

Władysław Bentkowski pochodził z Warszawy.

jednak wyjechał na Węgry, gdzie w szeregach legionu polskiego dzielnie walczył w wojnie o niepodległość. Po klęsce wyjechał do Turcji, a w 1850 roku wrócił do Poznania. Tutaj zajął się sprawami języko-

założyciela, do czasu osiągnięcia pełnoletniości przez jego syna Stefana. Był osobą liczącą się w polskim środowisku Poznania. Zmarł przed 128 laty, 2 października 1887 roku w Poznaniu.

» Bentkowski był osobą liczącą się w polskim środowisku Poznania.

wymi i publicystyką, był redaktorem „Gońca Polskiego” i zacieśnił współpracę z H. Cegielskim. W 1852 roku został posłem do sejmiku pruskiego, dwa lata później opublikował tłumaczenie „Dziejów Anglii” Macaulay’a, a w 1858 r. – broszurę „Sprawa polszczyzny w urzędowych ogłoszeniach W. Księstwa Poznańskiego”. Współpracował z „Dziennikiem Poznańskim” i opracowywał hasła do Encyklopedii Orgelbranda.

Gdy wybuchło powstanie styczniowe, ponownie ruszył do walki. Został szefem sztabu dyktatora Mariana Langiewicza (Wielkopolanina, rodem z Krotoszyna). Choć nie namawiał się wiele, a potem odcierpiał karę w więzieniu, zebrał materiał pozwalający spisać wspomnienia, fachowo, choć ostro oceniające realia partyzanckiej wojny. Ostatecznie wrócił do Poznania, zajął się bankowością i działalnością naukową, także społeczną, wreszcie w latach 1868-1880 objął zarząd firmy H. Cegielskiego po śmierci

***
Bardzo niespokojnym duchem był nieco młodszy od W. Bentkowskiego Edmund Callier. Urodzony 2 października 1833 roku w Szamotułach, pochodził z francuskiej rodziny hugenockiej, która w XVII wieku musiała opuścić rodzinny kraj w obawie przed represjami na tle religijnym. Jego matką była Salomea z Krajewskich, osoba bardzo szlachetna, która wychowywała dzieci w duchu patriotycznym, przywiązania do polskich tradycji. W Buku chłopiec spotkał pułkownika Andrzeja Niegolewskiego. Zauważony nimbem wojennej sławy napoleończyka postanowił pójść w jego ślady.
Nauka w gimnazjum oraz w szkole handlowej nie zda

» W Wielkopolsce było czymś naturalnym i oczywistym, że gdy zachodziła potrzeba, było się żołnierzem, a kiedy nie walczone – pracowano. Obie aktywności traktowano na równi.

Edmund Callier wywodził się z francuskiej rodziny hugenockiej.

mu najlepiej, ciągnęło go do wojaczki, choć nie wiązało się to z pobudkami narodowymi, patriotycznymi. Kiedy w 1848 roku wybuchła wojna z Danią o Szlezwik i Holsztyn, wstąpił do armii pruskiej. Odkryto

– przyszłym lingwistą, profesorem Uniwersytetu Poznańskiego. W tym okresie podjął też pierwsze próby działalności publicystycznej.

Wybuch powstania styczniowego natychmiast obudził

» Nauka nie szła Callierowi najlepiej, ciągnęło go do wojaczki.

jednak młody wiek ochotnika i odesłano go do domu. W 1854 roku E. Callier samowolnie opuścił rodzinne strony i pieszo ruszył do Francji, by w Strasburgu wstąpić do Legii Cudzoziemskiej. Walczył w wojnie krymskiej, nadzorował robotników pracujących przy budowie Kanału Sueskiego i służył w Algierze. Wtedy też E. Callier uzyskał obywatelstwo francuskie i zdobył stopień oficerski. Wcześniej podobno spotkał się z A. Mickiewiczem, który miał obudzić w legionście patriotyczne pobudki.

W 1859 roku wrócił do Poznania, gdzie utrzymywał się z dawania lekcji języków – francuskiego, angielskiego i włoskiego. Zaopiekował się młodszym bratem Oskarem

w nim ducha żołnierza. E. Callier bez wahania udał się do Środy Wlkp., gdzie utworzył 85-osobowy oddział przekroczył granicę Królestwa pod Mechlinem. Walczył pod rozkazami Kazimierza Mieleckiego pod Olszakiem koło Ślesina, gdzie był ranny. Kurował się aż do maja 1863 roku w Poznaniu.

Pod koniec czerwca K. Mielecki mianował Calliera pułkownikiem i naczelnikiem wojsk województwa mazowieckiego. Nowy dowódca po zatwierdzeniu nominacji przez Rząd Narodowy stanął na czele własnego, 700-osobowego oddziału i rozwinął niezwykle aktywną działalność partyzancką. Szybko zyskał sobie opinię znakomitego dowódcy, pokonał wojska carskie w potyczkach pod Grochowami, Ignacem, Kleczewem, Izbicą, Dobrzelinem, Wachowem, Kościelnem, Brzozową, Sobotą i Złakowem. Znany był też z „twardej ręki” i bezwzględności przestrzegania dyscypliny. Wolał jednak działać sa-

modzielnie, niezależnie, był typem zagończyka, partyzanta.

Po kilkumiesięcznym pobycie w Paryżu, w styczniu 1864 roku otrzymał wezwanie Rządu Narodowego do powrotu i objęcia dowództwa nad powstaniem na Pomorzu, ale został aresztowany przez Prusaków w Mroczynie pod Lubawą. Wkrótce pułkownik został jednym z głównych oskarżonych w drugim procesie mobickim w 1864 roku. W czasie odbywania kary twierdzy napisał swoje pierwsze obszernie dzieło historyczne „Trzy ustępy z powstania polskiego 1863-64”.

Po odbyciu kary wrócił do Poznania i w 1866 roku został administratorem „Dziennika Poznańskiego”. Od tej chwili rozwinął bardzo aktywną działalność naukową i publicystyczną opartą na publikacjach w macierzystej gazecie, której pozostał do końca życia wierny. W styczniu 1871 roku zaczął wydawać na wysokim poziomie „Tygodnik Wielkopolski”, w którym pisali najważniejsi ludzie pióra i publicyści. Edmund Callier zastąpił także jako bardzo aktywny, uzdolniony historyk i geograf. Opracował monografie historyczne większości powiatów tej części Wielkopolski, która znalazła się pod władzą pruską, spisał dzieje Kruszwicy, Ostroroga i Czarnkowa. Był też autorem cennej pracy „Bitwy i potyczki stoczone przez wojsko polskie w 1831 r.”. Współpracował z „Ateneum” i „Dziennikiem Kujawskim”, a także z redakcją monumentalnego „Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego i krajów ościennych”. Był postacią niezwykle barwną, wyrazistą, zauważalną w dziewiętnastowiecznym Poznaniu.

W ramach działalności społecznej E. Callier aktywnie pracował m.in. w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, w Towarzystwie Robotników i Towarzystwie Dobroczynnym. Zmarł w Poznaniu 14 grudnia 1893 roku, spoczywa wraz z matką i bratem Oskarem na Cmentarzu Zasłużonych Wielkopolan.

***

Władysław Bentkowski i Edmund Callier: żołnierze, publicyści, naukowcy, przybysze z zewnątrz – a jednak Wielkopolanie zycioryssem i stylem działania. Dodajmy, że mieli na to więcej czasu niż ich koledzy i współpracownicy. Obaj nie założyli rodzin.

Marek Rezler

Pożegnanie lata nad rzeką

W ostatnim dniu wakacji strażnicy miejscy zaprosili trzecioklasistów na zajęcia profilaktyczno-edukacyjne w „zielonej klasie” do parku nad Wartą.

Przedsięwzięcie „Żegnamy lato nad Wartą” przygotowane w parku przy poznańskim Osiedlu Piastowskim miało na celu propagowanie porządku i czystości, troskę o środowisko naturalne, a także kształtowanie odpowiedzialnych, partnerskich zachowań nieletnich podczas grupowych zajęć poza siedzibą szkoły.

Uczniowie ośmiu szkół podstawowych (nr 1, 3, 19, 20, 40, 75, 82 i Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niepełnosprawnych) uczestniczyli w zajęciach prowadzonych przez partnerów projektu. Przy radiowozie „drogówki” Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu rozmawiano np. o bezpiecznym uczestnictwie dzieci w ruchu drogowym podczas korzystania z jezdni, a także odpowiednim zachowaniu młodych, podróżujących jako pasażerowie pojazdów.

Przedstawicielka Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Poznaniu przekazała dzieciom gadżety odblaskowe, niezbędne po zmierzchu na drodze oraz informowała zain-

Umiejętność udzielania pierwszej pomocy przyda się każdemu.

teresowanych o zakresie działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym o kursach dla nauczycieli, wydawnictwach i materiałach profilaktycznych.

Instruktor ratownictwa drogowego z Automobilkлубu Wiel-

kopolski prowadził z kolei zajęcia związane z umiejętnością rozpoznania zagrożeń dla życia i zdrowia w różnych, nie tylko szkolnych sytuacjach oraz postępowania podczas likwidacji ich skutków. Była to też świetna okazja do prze-

prowadzenia resuscytacji na fantomie.

Przy stoisku poznańskiego Zakładu Zagospodarowania Odpadów doskonalono wiedzę o segregacji i przetwarzaniu odpadów, odzyskiwaniu surowców, czystej energii. Roz-

ległe zielone tereny parkowe wymagają stałej pielęgnacji, dlatego też przedstawiciele firmy „Trawpol” zapoznali dzieci z technologią utrzymywania miejskiej zieleni (drzew, krzewów, trawników). Strażnicy szkolni natomiast przy swoich stoiskach propagowali znajomość poznańskiej fauny i flory oraz ekowiedzy o naturalnym środowisku.

Na zakończenie imprezy ochotnicy uzbrojeni w rękawiczki ochronne i kolorowe, foliowe worki (do segregacji odpadów) uporządkowali zajęty teren, nawiązując do corocznego „Sprzątania Świata”, odbywającego się w trzeci weekend września.

Zgodnie z założeniem organizatorów przedsięwzięcia dzieci udowodniły, że można korzystać z zielonych przestrzeni naszego miasta w różnych sytuacjach, okolicznościach i nie pozostawiać przy tym śladów swojej obecności – śmieci, o czym przypominają również przygotowane przez młodzież transparenty.

Wojciech Głuszak SMMP

Kontrola i edukacja

Automobilkлуб Wielkopolski był pomysłodawcą nietypowej kontroli drogowej, zorganizowanej 8 września przy ul. Głogowskiej w Poznaniu.

Kierowcy popełniający drobne wykroczenia drogowe zamiast mandatu otrzymywali zaproszenie do udziału w zajęciach na temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

– Warto kłaść nacisk na edukację kierowców, bo zawsze przynosi ona wymierne efekty – tak wojewoda wielkopolski Piotr Florek podsumował specjalną kontrolę, prowadzoną w Poznaniu przez funkcjonariuszy policji, straży granicznej, wojewódzkiego inspektoratu transportu drogowego, izby celnej i straży pożarnej. Akcja zorganizowana 8 września miała zwrócić uwagę kierowców na bezpieczeństwo w ruchu drogowym.

Podczas kontroli kierowcy popełniający wykroczenia otrzymywali od funkcjonariuszy zaproszenie do udziału w zajęciach edukacyjnych w interaktywnym centrum bezpieczeństwa Skoda Auto Lab. Można tam nie tylko przetestować symulator wypadków, ale także dowiedzieć się, jak wygląda droga hamowania pojazdu i ile waży ciało kierowcy, który nie jest przypięty pasami podczas wypadku.

Podczas akcji przy ulicy Głogowskiej ujawniono m.in. przekroczenia dopuszczalnej ładowności pojazdów. Jeden z zatrzymanych przez policjantów kierowców zamiast trzech ton towaru przewoził go niemal trzykrotnie więcej. Funkcjonariusze WITD zatrzymali też kierowcę prowadzącego samochód ciężarowy bez uprawnień.

Efekty tegorocznych zmian w kodeksie drogowym oraz stałej edukacji kierowców najlepiej widać w oficjalnych statystykach. Z danych Wielkopolskiej Komendy Wojewódzkiej Policji wynika, że tylko w okresie od czerwca do sierpnia 2015 r. na wielkopolskich drogach odnotowano o 27 procent mniej wypadków niż w ubiegłym roku.

Przeprowadzona akcja była kolejnym wspólnym projektem edukacyjnym zainicjowanym przez Automobilkлуб Wielkopolski, wojewodę oraz Komendę Wojewódzką Policji w Poznaniu.

Piotr Monkiewicz AW

Z alkotestem bezpieczniej na drodze

16 września w Wojewódzkim Ośrodku Ruchu Drogowego w Poznaniu zainaugurowano kampanię społeczną „Alkotest przeciw tragedii”.

W konferencji prasowej poświęconej temu wydarzeniu wzięli udział zaproszeni goście, m.in. senator Jadwiga Rotnicka, wicemarszałek województwa Wojciech Jankowiak, naczelnik wydziału ruchu drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu mł. insp. Stanisław Małecki, dyrektorzy wielkopolskich ośrodków ruchu drogowego.

Paweł Guzik, p.o. dyrektora poznańskiego WORD, witając zaproszonych gości i dziennikarzy, podkreślił znaczenie przedsięwzięć edukacyjno-oświatowych na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, podejmowanych przez wielkopolskie ośrodki. Uzupełniając wypowiedź dyrekto-

Młodzi kierowcy otrzymali alkotesty od wicemarszałka Wojciecha Jankowiaka.

ra, wicemarszałek Wojciech Jankowiak zwrócił uwagę na fakt, że od wielu lat – w ramach działań inicjowanych i zatwierdzanych przez Wojewódzką Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Poznaniu – WORD-y podejmują liczne przedsięwzięcia, wspierając i doposażając podmioty działające na rzecz poprawy bezpieczeństwa na drogach naszego województwa.

Stanisław Małecki, omawiając statystyki policyjne świadczące o poprawie sytuacji na naszych drogach, podkreślił, że problem pijanych kierowców jest nadal groźnym zjawiskiem. Dlatego też warto podejmować działania edukacyjne, mające na celu propagowanie trzeźwości za kierownicą, zwłaszcza wśród młodych kierowców.

Ryszard Fonzychowski, prezes Stowarzyszenia „Droga

i Bezpieczeństwo”, inicjator kampanii „Alkotest przeciw tragedii”, przedstawił założenia akcji skierowanej do osób, które zdały egzamin na prawo jazdy. Ważne jest przede wszystkim wzbudzenie refleksji i podniesienie świadomości na temat obowiązku trzeźwości wśród kierowców i uczestników ruchu drogowego.

W konferencji uczestniczyły młode osoby, które w tym dniu zdały egzamin. Wręczono im alkotesty i ulotki edukacyjne, które mają przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa na drogach.

Dyrektorzy WORD-ów z Kalisza, Konina, Leszna, Piły i Poznania otrzymali ok. 10 000 alkomatów, które trafiają do młodych – miejmy nadzieję – zawsze trzeźwych kierowców na naszych drogach.

Marek Szykor WORD Poznań

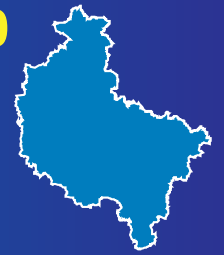
WOJEWÓDZKA RADA BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO W POZNANIU

www.brd.poznan.pl

Redaguje zespół: Sławomir Brandt, Ryszard Fonzychowski, Wojciech Głuszak, Maciej Bednik, Piotr Monkiewicz, Marek Szykor, Dariusz Fleischer
Adres redakcji: WORD, 61-623 Poznań, ul. Wilczak 53, tel. 61 829-01-88

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 Fundusze Europejskie - lepsza jakość życia w Wielkopolsce

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Pieniądze czekają na przedsiębiorców

Z WRPO 2014+ wsparte zostaną m.in. projekty ułatwiające rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Jesienią znacząco wzrosła liczba organizowanych konkursów na unijne pieniądze w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (WRPO 2014+). Największym zainteresowaniem cieszy się nabór wniosków o dofinansowanie inwestycji planowanych przez przedsiębiorców.

Wzmocnić gospodarkę

30 września został ogłoszony nabór w ramach poddziałania 1.5.2 „Wzmocnienie konkurencyjności kluczowych obszarów gospodarki regionu”. Kwota przeznaczona na dofinansowanie przedsięwzięć sięgać będzie prawie 400 milionów złotych! Beneficjentami będą przedsiębiorcy, którzy zdecydowali się na wdrożenie innowacyjnych technologii, procesów czy produktów.

Dotacje będzie można przeznaczyć na środki trwałe, wartości niematerialne i prawne, takie jak inwestycje w transfer technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how, a także nieopatentowanej wiedzy technicznej. Nabory w ramach pozostałych działań, tj. 1.2, 1.3 oraz 1.5 w osi priorytetowej I „Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka” zostaną ogłoszone w przyszłym roku.

Zwiększyć zatrudnienie

W ostatnich dniach września ogłoszone zostały też konkursy

dotyczące działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców Wielkopolski. Blisko 55 mln zł przeznaczono na poddziałanie 6.3.1 „Samozatrudnienie i przedsiębiorczość”. O dotacje unijne starać się będą mogły podmioty, które przygotowują projekty wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne, bierne zawodowo powyżej 29. roku życia lub z jednej z grup defaworyzowanych na rynku pracy.

Uczestnicy tego typu przedsięwzięć otrzymają nie tylko pieniądze na otwarcie własnego biznesu, ale będą mogli także liczyć na wsparcie pomostowe w postaci usług doradczo-szkoleniowych o charakterze specjalistycznym (indywidualnych i grupowych) lub pomocowe wsparcie finansowe.

Ponad 21 mln zł przeznaczono z kolei na wsparcie grup wyłączonych z rynku pracy z powodu opieki nad małymi dziećmi (poddziałanie 6.4.1). Unijne pieniądze wspomogą przede wszystkim tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do 3. roku życia w żłobkach i klubach dziecięcych i innych modeli opieki nad dziećmi. Dofinansowane zostaną także usługi i szkolenia dla opiekunów dziennych oraz nian czy doposażenie lokalu opiekunów dziennych i nian w celu sprawowania opieki nad dziećmi do lat trzech.

Z tego samego źródła możliwe jest, jako działanie uzupeł-

FOT. ARCHIWUM

Przy wsparciu z WRPO firma PHU TRANS-KOL z Koła kupiła samoobsługową myjnię. Dzięki tej inwestycji przychody centrum motoryzacyjnego zwiększyły się o 8 procent.

niające, wsparcie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego z prywatnym, w tym opracowanie strategii w zakresie stosowania elastycznych form i czasu pracy, a także wdrażania konkretnych form organizacji pracy (np. telepraca).

Przeciw wykluczeniu

Kolejny nabór, który został ogłoszony 30 września, dotyczy przedsięwzięć przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu. Na projekty konkursowe w obszarze „Aktywna integracja” (poddziałanie 7.1.2) przeznaczono 82 mln zł (identyczna kwota jest w puli dla przedsięwzięć pozakonkursowych). W ten sposób wspierane będą działania, których celem jest in-

tegracja i aktywizacja społeczno-zawodowa osób, rodzin, grup społecznych czy środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

– To przedsięwzięcia o bardzo szerokim spektrum. Przykładowo, w ramach różnego rodzaju aktywizacji: zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej czy środowiskowej o dotację mogą ubiegać się podmioty realizujące takie projekty, jak: organizacja praktyk i staży, zatrudnienie wspomagane, prace społecznie użyteczne, także kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe – mówi Sławomir Wąsiewski, wicedyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. – Dodatkowo w projektach będą też terapie psychologiczne, programy leczenia uzależnień od alko-

holu i środków odurzających, zajęcia rehabilitacyjne, a nawet zatrudnienie tłumacza dla osób głuchoniemych lub asystenta osób niewidomych.

Dla zawodowców

Unijne wnioski mogą składać też zainteresowani szkolnictwem zawodowym. Niedawno ukazało się ogłoszenie o planowanym naborze w ramach poddziałania 8.3.1 „Kształcenie zawodowe młodzieży” – tryb konkursowy. Do „zdobycia” w tym konkursie będzie ponad 13 mln zł. O pieniądze mogą ubiegać się prowadzący działalność gospodarczą lub oświatową, którzy przedstawiają projekty dotyczące poprawy efektywności kształcenia zawodowego.

Projekty muszą zakładać współpracę szkół i placówek systemu oświaty z pracodawcami lub przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w ramach specjalnych stref ekonomicznych na terenie województwa wielkopolskiego. Dotacje będzie można otrzymać m.in. na organizację staży zawodowych u pracodawców lub przedsiębiorców, praktyczne kształcenie zawodowe we współpracy z pracodawcami albo przedsiębiorcami w szkołach i placówkach prowadzących takie kształcenie.

Będą też pieniądze na wyposażenie lub doposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne do nauki zawodu, choć – co należy podkreślić – tego rodzaju wsparcie może być jedynie elementem projektu, którego głównym celem jest poprawa efektywności kształcenia.

Co istotne, dodatkowe punkty mogą uzyskać m.in. te projekty, w których kierunku kształcenia będą zgodne z zapotrzebowaniem rynku pracy w branżach o największym potencjale rozwojowym lub branżach strategicznych dla regionu (inteligentne specjalizacje). Doceńnione zostaną również projekty tworzenia nowych kierunków nauczania lub zawodów, na które jest deficyt na regionalnym lub lokalnym rynku pracy oraz w których występują braki kadrowe wśród nauczycieli kształcenia zawodowego. **ŁK**

Zapytaj naszych konsultantów o fundusze europejskie

Dla wszystkich osób zainteresowanych pozyskaniem pieniędzy unijnych powołano ogólnopolską sieć punktów informacyjnych funduszy europejskich (PIFE). W Wielkopolsce działają one w: Poznaniu, Gnieźnie, Jarocinie, Kaliszu, Koninie, Lesznie, Nowym Tomyślu i Pile.

Głównym zadaniem PIFE jest dostarczanie informacji o wszystkich programach operacyjnych finansowanych w ramach polityki spójności UE. Jednolitą sieć to nie tylko taki sam zakres usług, ale też jednakowe standardy w sposobie i formie ich udzielania.

Do punktów mogą zgłaszać się wszyscy zainteresowani pozyskaniem unijnych dotacji. Konsultanci udzielają informacji na temat możliwości udziału w naborach wniosków o dofinansowanie i szkoleniach współfinansowanych z pieniędzy UE.

Z pracownikami punktów można konsultować się także na etapie przygotowania i realizacji projektu. Pomagają oni zidentyfikować kluczowe obszary projektu, a następnie odnieść je do zasad i warunków, które mogą mieć wpływ na przyznanie dotacji. Na etapie realizacji przedsięwzięcia pracownicy PIFE

FOT. ARCHIWUM UMWW

Jeden z punktów informacyjnych powstał w Gnieźnie.

wspierają beneficjenta, informując go m.in. o procedurach obowiązujących przy ponoszeniu wydatków, zasadach archiwizacji dokumentów, obowiązkach dotyczących promocji projektów i wymogach formalnych wniosków o płatność.

Ważnym zadaniem PIFE jest też organizowanie spotkań informacyjnych i szkoleń. Ich tematyka jest dostosowana do potrzeb beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, jak również do planowanych konkursów.

Z informacją o funduszach UE pracownicy PIFE docierają

też do mieszkańców miejscowości, w których nie ma stałej siedziby punktu. Jest to możliwe dzięki organizowaniu – we współpracy z lokalnym samorządem lub innymi instytucjami – mobilnych punktów informacyjnych (MPI). W Wielkopolsce takich wyjazdów organizuje się zazwyczaj ponad 20 miesięcznie. Ich celem jest dotarcie do maksymalnej grupy zainteresowanych.

Wszystkie usługi świadczone w ramach sieci PIFE są bezpłatne. Punkty dostosowane są do obsługi osób niepełnosprawnych. **ŁK**

Pierwsze konkursy za nami

Rekordowe zainteresowanie organizacją szkoleń.

FOT. ARCHIWUM

Z pieniędzy WRPO wspierane są nie tylko działania związane z edukacją przedszkolną. W minionych latach firma LOGOS Architektura Umysłu Karolina Dobska utworzyła Innowacyjny Ośrodek Rozwoju Intelaktu Dzieci i Młodzieży, w którym prowadzony jest autorski program wspierający naturalne zdolności dzieci.

Zainteresowanie otrzymaniem wsparcia z funduszy europejskich jest bardzo duże. Świadczy o tym liczba złożonych wniosków w dotychczas rozpisanych naborach. Najwięcej chętnych na dotacje unijne było w konkursie na szkolenia językowe i komputerowe, w którym swoje projekty zgłosiło prawie 480 podmiotów.

Opieka nad dziećmi

Do tej pory zakończono przyjmowanie wniosków w trzech konkursach, które są organizowane przez Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Najwcześniej, bo 13 lipca zamknięty został nabór na dofinansowanie projektów związanych z edukacją przedszkolną (poddziałanie 8.1.1 „Edukacja przedszkolna”).

Wpłynęło 107 wniosków na łączną wartość ponad 68 mln zł. Projekty składały gminy, ale też podmioty prywatne. Wspólnym mianownikiem wszystkich przedsięwzięć było utworzenie nowych miejsc dla dzieci 3- i 4-letnich w przedszkolach i utrzymanie ich przez co najmniej trzy lata.

Docelowo ma powstać około 12,5 tys. takich miejsc. Spośród ponad setki wniosków wydział oceny projektów wyłonił 53, które spełniły wymagania formalne i to one

przeszły do dalszego etapu oceny merytorycznej (pełna lista projektów, które przeszły etap oceny formalnej, znajduje się na stronie internetowej WRPO 2014+, tj. www.wrpo.wielkopolskie.pl).

Ekonomia społeczna

Kolejnym konkursem, w którym zamknięto przyjmowanie wniosków i ogłoszono listę projektów spełniających kryteria formalne, jest nabór na działania w ramach „Ekonomii społecznej” (poddziałanie 7.3.2). O wsparcie finansowe można było ubiegać się, planując realizację przedsięwzięć w obszarze integracji społecznej, czyli wsparcia osób zagrożonych ubóstwem bądź wykluczeniem społecznym. Zadaniem ewentualnego beneficjenta byłby rozwój ekonomii społecznej poprzez świadczenie usług animacyjnych, biznesowych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej oraz udzielanie dotacji na tworzenie takich podmiotów, jak np. spółdzielnie socjalne.

Nabór w tym konkursie zakończył się 13 sierpnia. Kryteria formalne spełniło pięć podmiotów, a wniosków wpłynęło tylko 6. Dlaczego tak niewiele?

– W przypadku podziałania 7.3.2 zamierzamy wybrać pięć ośrodków subregionalnych (Poznań, Piła, Leszno, Kalisz, Konin). Każdy z nich musi mieć akredytację ministra pra-

cy i polityki społecznej jako ośrodek wsparcia ekonomii społecznej – wyjaśnia Sylwia Wójcik, dyrektor Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego UMWW. – Właśnie z uwagi na konieczność przejścia procesu akredytacji złożono jedynie sześć wniosków o dofinansowanie. W województwie nie ma więcej podmiotów, które poddały się procesowi akredytacji.

Sylwia Wójcik dodaje, że wniosek, który nie spełnił kryteriów formalnych, był jedynym złożonym dla subregionu leszczyńskiego, a to oznacza konieczność ponownego rozpisania konkursu dla tej części naszego województwa.

Rekord w szkoleniach

Działanie 8.2 – „Uczenie się przez całe życie” – to obszar dla realizacji wszelkich projektów obejmujących kursy i szkolenia komputerowe oraz naukę języków obcych. Skorzysta z nich ma łącznie ponad 12 tys. osób w wieku 25 lat i więcej, głównie o niskich kwalifikacjach i po 50. roku życia.

– Zainteresowanie konkursami jest ogromne – podkreśla dyrektor Sylwia Wójcik – Ogólnie porównywalne z tym z poprzedniej perspektywy, ale w przypadku działania 8.2 znacznie je przewyższające.

Aż 479 podmiotów złożyło swoje aplikacje na dofinansowanie projektów szkoleniowych. Między innymi ze wzglę-

du na tak dużą liczbę zgłoszeń komisja oceny projektów nie ogłosiła jeszcze listy tych, które spełniły kryteria formalne, mimo że nabór zakończył się w połowie sierpnia. Ocena ta może potrwać do połowy października. Na ocenę merytoryczną być może trzeba będzie czekać do stycznia przyszłego roku.

Pierwsze umowy

Zgodnie z regulaminami konkursów komisja oceny projektów zobowiązana jest zakończyć ocenę wniosków z podziałania 8.1.1 do 8 grudnia tego roku, a z podziałania 7.3.2 do 13 stycznia 2016 r. Przewiduje się jednak, że ich ocena, w tym również zatwierdzenie list rankingowych, zakończy się nie później niż na przełomie września i października.

Obecnie w ramach podziałania 7.3.2 „Ekonomia społeczna” – projekty konkursowe – dokonywana jest ocena merytoryczna, natomiast w podziałaniu 8.1.1 „Edukacja przedszkolna” trwają negocjacje wniosków o dofinansowanie ocenionych warunkowo.

Departament Wdrażania EFS UMWW planuje rozpoczęcie już w październiku kolejnego etapu, tj. podpisywania umów o dofinansowanie realizacji projektów wybranych do dofinansowania w obu tych podziałaniach.

Małgorzata Linettej

Młodzież uczy się o funduszach

Już po raz szósty nauczyciele i uczniowie z wielkopolskich szkół mierzą się w konkursie „Młodzi wiedzą o funduszach”, organizowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego.

Za nami już pierwsze europejskie lekcje, podczas których uczniowie dowiedzieli się m.in. jak wypełnić uproszczony wniosek o dofinansowanie oraz zapoznali się z dotychczasowymi efektami wdrażania unijnych funduszy.

Zdobytą wiedzę młodzi Europejczycy będą mogli wykorzystać przygotowując pięciominutowy film, który będzie przedstawiał zmiany, jakie za-

szły w Wielkopolsce dzięki pieniądzą z UE. Zgłoszenia prac konkursowych przyjmowane będą do 6 listopada.

Na autorów najlepszych filmowych realizacji czekać będą atrakcyjne nagrody. Mogą na nie liczyć także nauczyciele oraz dwie szkoły – ta, której pedagog zwycięży w konkursie, oraz druga placówka, której uczniowie zajmą pierwsze miejsce.

Szczegółowe informacje o konkursie, a także regulamin dostępne są na stronie: www.wrpo.wielkopolskie.pl. Tam też znajdują się materiały, które powinny okazać się pomocne dla nauczycieli przy przygotowaniu lekcji. ŁK

Zmienione kryteria wyboru

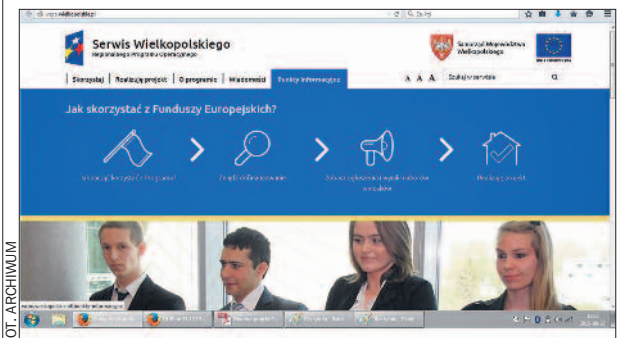
23 września Komitet Monitorujący Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 zatwierdził kryteria wyboru projektów dla wybranych działań i podziałania programu regionalnego.

W trakcie wrześniowego posiedzenia Komitet Monitorujący WRPO 2014+ zapoznał

się także z wynikami badania ewaluacyjnego dotyczących analizy ex-ante w zakresie zastosowania zwrotnych instrumentów finansowych w Wielkopolsce do 2020 roku.

Ponadto członkowie komitetu zostali poinformowani o zmianach w Strategii komunikacji WRPO na lata 2014-2020. PIT

Dziennikarze na tropie unijnych dotacji

FOT. ARCHIWUM

Najlepsze publikacje poświęcone wdrażaniu Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 i WRPO 2014-2020 zostaną nagrodzone w konkursie „Zmieniamy Wielkopolskę”.

Dziennikarze mogą zgłaszać publikacje prasowe, radiowe, telewizyjne lub internetowe, które zostały opublikowane w okresie między 1 kwietnia 2014 r. a 25 października 2015 r. Spośród nadesłanych prac jury wyłoni zwycięzców, którzy zostaną nagrodzeni nagrodą marszałka województwa wielkopolskiego.

Pod uwagę będą brane przede wszystkim takie walory publikacji, jak: wartość merytoryczna, zawartość informacyjna, oryginalność, atrakcyjność i komunikatywność, profesjonalne podejście do tematu, a także walory warsztatowe pracy.

Organizatorem przedsięwzięcia jest Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Szczegółowe informacje o konkursie oraz jego regulamin dostępne są na stronie internetowej: www.wrpo.wielkopolskie.pl. ŁK

Informator Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

ul. Szczepanowskiego 15A
60-541 Poznań, tel. 61 845 62 00
e-mail: biuro@wfosgw.poznan.pl
www.wfosgw.poznan.pl

Otwarto oczyszczalnię w Bytkowie

Gmina Rokietnica ma kolejny powód do zadowolenia. Mechaniczno-biologiczna instalacja w 70 proc. została sfinansowana przez UE, a sam obiekt należy do najnowocześniejszych w Polsce.

Biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków w Bytkowie powstała w 1995 roku. Wówczas jej przepustowość wynosiła 400 metrów sześciennych na dobę. Po pięciu latach rozbudowano ją o kolejny bioblok, dzięki czemu można było przyjmować już dwukrotnie więcej ścieków na dobę.

Stopniowe modernizacje obiektu nie zaspakowały jednak potrzeb dynamicznie rozwijającej się gminy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba jej mieszkańców wzrosła dwukrotnie, a stara oczyszczalnia nie spełniała m.in. norm usuwania azotu i fosforu, jakie nakładane są przez dyrektywy unijne oraz polskie prawo. Budowa nowego obiektu była więc koniecznością. Dziś maksymalna przepustowość ścieków wynosi 3400 metrów sześciennych na dobę.

W grudniu 2013 r. Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych złożyło wniosek o dofinansowanie inwestycji do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Projekt

FOT. Z. X. M. GÓRZDZA

Dziś maksymalna przepustowość ścieków wynosi 3400 metrów sześciennych na dobę.

został sfinansowany z Funduszu Spójności UE w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Koszt wykonania inwestycji wyniósł ponad 16,5 mln zł.

Oczyszczalnia, której budowę interesowali się samorządowcy i mieszkańcy, została oficjalnie uruchomiona 28 sierpnia. Uroczystość połą-

czono z konferencją naukową dotyczącą pozyskania funduszy europejskich na rzecz ochrony środowiska, ponieważ to właśnie poprawa stanu i jakości otoczenia jest priorytetem spółki. Wykłady wygłosili naukowcy z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz z Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Oczyszczalnia ścieków w Bytkowie należy do najnowocześniejszych w Polsce.

Wśród gości biorących udział w wydarzeniu (posłów, samorządowców, m.in. starosty poznańskiego Jana Grabkowskiego) była również prezes zarządu WFOŚiGW w Poznaniu Hanna Grunt, która wraz z wojewodą Piotrem Florkiem, wójtem Bartoszem Derechem i prezesem PUK Bogdanem Małeckim uruchomiła oczyszczalnię.

Przypomnijmy także, że PUK zorganizował w lipcu drzwi otwarte dla mieszkańców, a w połowie sierpnia przygotował piknik ekologiczny „Wielkie Filtrowanie” dla rodzin. Podstawowym celem spółki jest jednak skanalizowanie wszystkich miejscowości w gminie, a w ostatnim czasie udało się to w części miejscowości Cerekwica oraz Mrowino. **ZS**

EKOFAKTY – Jesień 2015

Pojawił się nowy numer wydawanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu kwartalnika EKOFAKTY.

W numerze m.in.: rozmowa z Januszem Ostapiukiem, podsekretarzem stanu w Ministerstwie Środowiska, o gospodarce odpadowej dwa lata po nowelizacji ustawy. Ponadto publikujemy informacje o POSUM – wobec dobiegającej końca realizacji projektu związanego z wykonaniem instalacji wymiany energii z odnawialnych źródeł geotermalnych.

I wreszcie artykuł o tym, jak WFOŚiGW w Poznaniu wspomaga zwalczanie barszczu Sosnowskiego.

Najnowszy numer EKOFAKTÓW dostępny jest na stronie internetowej funduszu: www.wfosgw.poznan.pl. **MJ**

Jubileusz nadnoteckiego stowarzyszenia

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Nadnoteckich w Pile obchodziło 8 września XV-lecie istnienia.

Uroczystości, z udziałem m.in. marszałka Marka Woźniaka, odbyły się w siedzibie Fundacji Gębiczyn w Gębiczynie. Do stowarzyszenia należy 18 gmin oraz powiat pilski, a jego działania obejmują województwa: wielkopolskie, kujawsko-pomorskie oraz zachodniopomorskie.

Celem SGiPN jest wspieranie idei samorządu terytorialnego, integracja wspólnot lokalnych oraz dążenie do gospodarczego, kulturowego i turystycznego rozwoju regionu nadnoteckiego.

Jedną z ważniejszych inicjatyw stowarzyszenia jest projekt kluczowy pn. „Ochrona wód zlewni rzeki Noteć”, realizowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Łączna wartość umów

FOT. M. GÓRZDZA

Wiceprzewodniczący rady nadzorczej WFOŚiGW w Poznaniu Krzysztof Nosal oraz prezes zarządu WFOŚiGW w Poznaniu Hanna Grunt podczas jubileuszowej uroczystości.

w ramach tego przedsięwzięcia wyniosła ponad 79 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków unijnych – 43 mln zł. W ramach proekologicznej in-

westycji wybudowano około 140 kilometrów sieci kanalizacji sanitarnej, do której podłączonych zostało około 12 tysięcy mieszkańców. **AML**

Nowe samochody dla inspektorów

3 września w siedzibie Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego w Poznaniu odbyły się obchody Święta Inspekcji Transportu Drogowego, podczas którego oficjalnie przekazano dwa radiowozy inspekcyjne wraz ze specjalistycznym wyposażeniem do wczesnego wykrywania zagrożeń środowiskowych.

Zakup został zrealizowany w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Przedsięwzięcie pn. „Wsparcie techniczne WITD w Poznaniu poprzez zakup dwóch specjalistycznych samochodów do wczesnego wykrywania i eliminowania zagrożeń środowiskowych” otrzymało dofinansowanie w wysokości blisko 796 tys. zł.

W uroczystości przekazania sprzętu wzięli udział m.in. wicewojewoda Dorota Kinal, pre-

FOT. M. GÓRZDZA

Goście mogli obejrzeć nowe, najnowocześniejsze w Polsce radiowozy inspekcyjne.

zes zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu Hanna Grunt, a także

Sławomir Nastał, wielkopolski wojewódzki inspektor transportu drogowego wraz z Sylwią Konieczną, zastępcą WITD. **MJ**

promocja ochrony środowiska

Za niemal 10 milionów złotych zmodernizowano targowisko w Śremie

FOT. ZK M. JANKOWSKA

16 września, z udziałem m.in. zastępcy prezesa WFOŚiGW w Poznaniu Marka Zielińskiego, uroczystie otwarto zmodernizowane targowisko miejskie w Śremie. Koszt przebudowy obiektu wyniósł niemal 10 milionów złotych, w tym prawie 200 tysięcy złotych stanowi umarzalna (15 procent) pożyczka z pieniędzy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Po przebudowie powstał budynek główny targowiska, 59 boksów handlowych do dyspozycji sprzedawców, przebieralnia, a także oszklona wiatra o powierzchni 1800 metrów kwadratowych, która ma chronić część targowiska przed deszczem, śniegiem oraz słońcem. Do ogrzewania budynku wykorzystana zostanie energia pozyskana ze źródeł odnawialnych (przez pompy ciepła). Ponadto zastosowano ekologiczne oświetlenie ledowe. Na terenie obiektu znajdują się także nowoczesne podziemne kontenery przeznaczone na odpady komunalne i makulaturę. MJ

0 energii na wysokim poziomie

WFOŚiGW w Poznaniu realizuje projekt doradztwa energetycznego.

Przedsiewzięcie ma wyeliminować zidentyfikowane bariery rozwoju niskoemisyjnej gospodarki oraz stanowić wsparcie w dążeniu do pełnej realizacji zobowiązań Polski, wynikających z dyrektyw środowiskowych Unii Europejskiej. Za realizację tego zadania odpowiada, utworzony w strukturze Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, zespół doradców energetycznych (ZDE).

Istotą projektu jest zwiększenie świadomości w zakresie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, wsparcie samorządów w realizacji zadań wynikających z planowania energetycznego, a także pomoc w przygotowaniu i wdrażaniu inwestycji w zakresie efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii.

Aby odpowiednio przygotować zespół doradców energetycznych, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (główny partner projektu) zorganizował cykl specjalistycznych szkoleń, które w sposób kompleksowy usystematyzowały wiedzę wy-

W czym pomogą nam doradcy?

- doradcy energetyczni będą organizować spotkania informacyjne, szkolenia, seminaria dla konkretnych grup interesariuszy, np. samorządów, przedsiębiorców, mieszkańców, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, w trakcie których odbiorcy dowiedzą się, jakie mają możliwości inwestycji w odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, a także skąd pozyskać pieniądze na te inwestycje;
- doradcy przygotowują i przeprowadzają szkolenia dla energetyków gminnych;
- gminy otrzymają wsparcie

- w przygotowaniu planów gospodarki niskoemisyjnej (PGN) oraz planów działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP);
- zostaną zorganizowane konferencje zwiększające świadomość społeczności lokalnej na temat niskoemisyjnej gospodarki oraz inicjatywy tzw. porozumienia burmistrzów;
- doradcy będą współuczestniczyć w imprezach plenerowych, np. dniach energii, dożynkach, festynach, targach rolniczych, podczas których również będą udzielane porady, rozdawane ulotki, gadżety itp.;

- zespół stworzy bazę danych o dobrych praktykach;
- doradcy zidentyfikują projekty możliwe do wsparcia z pieniędzy publicznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej;
- doradcy udzielą wsparcia w zakresie weryfikacji audytów energetycznych, a także nowych wymogów Komisji Europejskiej dotyczących pomocy publicznej w sektorze energetyki oraz stosowania tzw. zielonych zamówień;
- planowane jest także doradztwo w zakresie wprowadzenia systemu zarządzania efektywnością energetyczną w przedsiębiorstwach.

korzystywaną w ramach doradztwa energetycznego. W początkowej fazie doradcy uczestniczyli w szkoleniach dotyczących sfery finansowej przedsięwzięć inwestycyjnych.

Tematyka tych szkoleń obejmowała analizę ekonomiczno-finansową przedsięwzięć inwestycyjnych, finansowanie ze środków publicznych (zgod-

nie z nowymi zasadami w ramach instrumentów finansowych 2014-2020), pomoc publiczną w sektorze energetyki, zasady zawierania umów oraz postępowanie z nieprawidłowościami w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W programie znalazło się również szkolenie z zakresu

planów gospodarki niskoemisyjnej, pn. „Plany Gospodarki Niskoemisyjnej – zasady przygotowania i weryfikacji”.

Po części finansowej doradcy uczestniczyli w szkoleniach specjalistycznych. Zostały one podzielone na 8 bloków tematycznych, które obejmowały: wytwarzanie, przesyłanie, rozdzielanie i ograniczenie strat ener-

gii; system inteligentnego zarządzania energią; odnawialne źródła energii i poligenerację; efektywność energetyczną w przemyśle; efektywność energetyczną w budownictwie oraz oświetlenie uliczne; transport niskoemisyjny; plany gospodarki niskoemisyjnej oraz uwarunkowania prawne i niektóre aspekty ochrony środowiska. Szkolenia zostały zakończone ogólnopolskim egzaminem, który zdawali doradcy energetyczni z każdego województwa, otrzymując certyfikat doradcy energetycznego.

Aktualnie trwają prace nad platformą informatyczną projektu doradztwa energetycznego. We wrześniu rozpoczęła się oficjalna procedura zgłoszenia projektu do umieszczenia go w wykazie przedsięwzięć wyłonionych w trybie pozakonkursowym, a także złożenia wniosku o dofinansowanie.

O postępach w realizacji powyższego projektu będziemy informowali m.in. na łamach „Monitora”. Zachęcamy także do odwiedzenia strony internetowej funduszu – www.wfosgw.poznan.pl. KŚ

Nowe targi

W dniach 27-30 października w Poznaniu odbędzie się pierwsza edycja nowych targów POL-ECO-SYSTEM (Międzynarodowe Targi Technologii i Produktów dla Zrównoważonego Rozwoju i Usług Komunalnych).

Nowe przedsięwzięcie zastąpi dotychczasowe wydarzenia: Poleko, Komtechnikę, Gminę oraz Dworzec. Głównym tematem tegorocznych targów będzie „Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami i działania mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku”.

Tradycyjnie podczas największych w Polsce targów ochrony środowiska swoje stoisko będzie miał WFOŚiGW w Poznaniu (pawilon 8a), którego pracownicy będą służyć gościom kompleksową wiedzą z zakresu możliwości otrzymania dofinansowania na realizację różnorodnych przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska, w tym doradztwa energetycznego.

W drugim dniu targów (28 października o godz. 9.30 w sali 1F pawilonu nr 15) odbędzie się, organizowana przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, konferencja pn. „Polityka Ochrony Środowiska w Polsce. Modele finansowania zrównoważonego rozwoju”. Panelistami będą eksperci związani z ochroną środowiska. MJ

Samorządowa pomoc dla drobnej zwierzyny

Już od 10 lat Polski Związek Łowiecki prowadzi na terenie Wielkopolski program pomocy dla zwierzyny drobnej, głównie zajęcy.

Nad całością przedsięwzięcia czuwa Rada Społeczno-Samorządowa, w skład której wchodzi m.in. przedstawiciele okręgów PZŁ, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Lasów Państwowych i Straży Łowieckiej.

W tym roku na zakup zwierzyny drobnej, głównie zajęcy, przeznaczono około 175 tys. zł, a część tej sumy pochodzi z WFOŚiGW w Poznaniu. W tym roku fundusz przeznaczył na ten cel 150 tys. zł, co wraz z pieniędzmi z Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu pozwoliło na zakup 830 zajęcy.

Zanim zwierzęta trafią na pola, przechodzą adaptację w specjalnych wolierych aklimatyzacyjnych, które prowadzą poszczególne koła łowieckie. Na nie też spada

FOT. M. BAUMGART

Zanim zwierzęta trafią na pola, przechodzą adaptację.

obowiązek zorganizowania zagrody, jej ogrodzenia, obsiania, pilnowania.

Zajęcy wypuszcza się na wolność w sierpniu, wrześniu i październiku, gdy na polach jest jeszcze sporo pożywienia, a także łatwiej ukryć się przed drapieżnikami. Na przykład wczesnym rankiem 26 sierpnia blisko 80 zajęcy wypuścili z klatek myśliwi z Koła Łowieckiego „Orzeł” w okolicy Witoldzina.

W latach 70. populację zajęcy w Polsce szacowano na około 3,5 mln osobników. W poło-

wie lat 80. ich liczba spadła do 1,3 mln sztuk, a w 2008 r. – do zaledwie pół miliona i ciągle maleje. Wpływ na to ma m.in. nadmierna populacja lisów oraz ogromna presja człowieka na środowisko: budowa nowych dróg i autostrad, powstawanie nowych osiedli, a także uprawa dużych areałów rolniczych.

Dzięki programowi PZŁ w niektórych rejonach Wielkopolski, zwłaszcza na wschodzie, populacja zajęcy wzrosła, a w innych częściach udało się powstrzymać jej gwałtowny spadek. MJ

podpatrzone

Przez dwa dni w Urzędzie Marszałkowskim można było nie tylko załatwić ważną sprawę, ale też zadbać o swoje zdrowie i urodę! W połowie września pod hasłem „Poznaj nasze szkoły” w patio budynku prezentowały się bowiem wojewódzkie szkoły – wielkopolskie samorządowe centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. Technik masażysta udzielał np. wskazówek, w jaki sposób urzędnik ma sobie pomóc w przypadku bólu kręgosłupa. Technik usług kosmetycznych podpowiadał, jak dobrze wyglądać w pracy, a technik farmaceuta opowiadał o ziołach leczniczych i ich dobroczynnym działaniu. Naszemu fotoreporterowi udało się wypatrzeć m.in. korzystającego z usług... manicurzystki zastępcę dyrektora Departamentu Środowiska Jarosława Sobczaka oraz pijącą... uspokajające zioła (po wyczerpującej pracy w sejmikowych komisjach) radną Tatię Sokołowską.

usłyszane

Można powiedzieć, że stało się już sejmikową „nową świecą tradycją”, że w okolicach kolejnego „dnia bez samochodu” radny Marek Sowa przepytuje w ramach interpelacji członków zarządu województwa o wykonane na tę okoliczność gesty. Nie inaczej było podczas wrześniowej sesji sejmiku w Międzyzdrojach.

Odpowiadając na zagajenie radnego, marszałek Marek Woźniak przyznał, że „dzień bez samochodu” to bardzo cenna inicjatywa, ale... – Ja, niestety, rozpoczynam pracę, wsiadając do samochodu, gdzie czytam różne dokumenty. Nie bardzo sobie wyobrażam, jak miałbym to robić na rowerze... – martwił się marszałek. – Z zadowoleniem zauważam jednak, że coraz więcej pracowników Urzędu Marszałkowskiego przyjeżdża do pracy rowerami. Na pewno będą zdrowsi od nas. A my, cóż, poświęcamy się pracy...

monitorujemy radnych

>> Mikołaj Grzyb:

My name is Grzyb, Mikołaj Grzyb

- >> **Jestem radnym, bo...** wierzę, że mogę pomóc mieszkańcom z mojego okręgu wyborczego w tym, by żyło się trochę łatwiej.
- >> **Gdy po raz pierwszy zasiadłem w sejmikowych ławach...** myślałem o tym, że zrobię wszystko, by nie zawieść 9672 osób, które oddały na mnie swój głos.
- >> **W samorządzie najchętniej zmienilibym...** tempo podejmowania decyzji w kwestiach najpilniejszych. Zrezygnowałbym ze zbyt ograniczającej legislacji krajowej, która spowalnia prace samorządu, np. w zakresie wydatkowania pieniędzy pochodzących z UE.
- >> **Kiedy wracam z sesji sejmiku...** mam poczucie dobrze pracowanego dnia.
- >> **Gdy słyszę „autorytet”, myślę...** moi Rodzice.
- >> **Mój ulubiony bohater to...** Agent 007 James Bond.
- >> **Słowo, które najlepiej opisuje mój charakter, to...** Niestety jednym słowem mojego charakteru nie da się opisać... Trzeba by zapytać o to moją żonę, która zna mnie najlepiej.
- >> **Największym zaskoczeniem dla mnie było ostatnio...** wzbogacenie słownika mojego syna o kilka nowych i ciekawych słów.
- >> **Gdybym mógł cofnąć czas...** to prawdopodobnie niczego bym nie zmienił. Poza tym jako ludzie mamy wpływ tylko na teraźniejszość, dzień dzisiejszy i na tym działaniu, pracy trzeba się skupić.
- >> **Moje największe marzenie to...** Tego nie mogę zdradzić; marzenia są tylko dla nas, abyśmy mogli je po cichu, krok po kroku, realizować i dzielić się z najbliższymi.
- >> **Nigdy nie mógłbym...** pozostać obojętny na krzywdę innych ludzi, przejść obok, nie udzielić pomocy.
- >> **Przepadam za...** buziakami i uściskami od moich dzieci i radością, z jaką witają mnie po pracy.
- >> **Nie znoszę, gdy...** moje dzieci mają „dzień marudy”.
- >> **Gdy jestem głodny...** to szeroko uśmiecham się do mojej żony.

podsluchane

Rogalowe Muzeum Poznania rywalizuje w ogólnopolskim konkursie na „Najlepszy produkt turystyczny – Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej”. – Wasze rogalie są świetne – stwierdził dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Gnieźnie Dariusz Pilak, podsumowując wrześniowy finał regionalnego etapu konkursu. – Pewnie ta receptura pomoże zwyciężyć w Warszawie...

Pomysł szybko podchwyciła Ewa Przydrożny, dyrektor biura Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej: – A pod jakim adresem państwo obradujecie? – zapytała przedstawicielkę POT, chcąc poddać jury pyszne smakołyki.

– Tylko proszę pamiętać, że jeden rogal ma 1000 kalorii! Może lepiej po połowie dla każdego członka jury? – zaproponował szef muzeum Tomasz Wawrzyniak.

– Poznań za pół ceny, certyfikat za pół rogalu. Taka nasza poznańska gospodarność – podsumowała dyskusję Ewa Przydrożny.

wyśledzone

FOT. A. BOIŃSKI

FOT. ARCHIWUM

Różne chwytby bywają stosowane podczas przedwyborczych zmagania. Nas bardzo frapuje to, który sposób na wyborcę okaże się skuteczniejszy w nadchodzącym głosowaniu parlamentarnym – z zarostem czy bez?

Podczas konferencji prasowej radnych SLD-UP dziennikarz zapytał Waldemara Witkowskiego, co zamierza zmienić, by jego start do Sejmu okazał się (w przeciwieństwie do kilku poprzednich) skutecznym? – Pierwsze, co zrobiłem, to zgoliłem brodę. A miałem ją od czasu studiów... No, dobrze, tak naprawdę to córka mnie prosiła, bo w jej szkole wołali na mnie „dziadek” – odparł Witkowski.

W przeciwnym kierunku poszedł inny radny kandydujący na posła, Bartłomiej Wróblewski z PiS. Na co dzień gładko wygolony, tym razem upublicznił swoją fotkę z kilkudniowym zarostem. W ten sposób, korzystając z premiery filmu „Everest”, przypomniał, że sam stanął na najwyższym ziemskim szczycie w ubiegłym roku.

Monitor Wielkopolski – magazyn samorządowy

Wydawca: Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego – Kancelaria Sejmiku al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań, tel. 61 62-67-030, fax 61 62-67-031

Rada Programowa: Krzysztof Grabowski, Zbigniew Hoffmann, Krzysztof Paszyk (przewodniczący), Tatiana Sokołowska (zastępczyni przewodniczącego), Waldemar Witkowski, Maciej Wituski (sekretarz)

Redakcja: Artur Boiński (redaktor naczelny), Piotr Ratajczak (sekretarz redakcji)

Adres redakcji: al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań, pokój 842, tel. 61 62-67-036,

fax 61 62-67-031, e-mail: monitor@umww.pl, www.monitorwielkopolski.pl

Materiałów nie zamówionych nie odsyłamy. Zastrzegamy sobie prawo do redakcji tekstów.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń.

Publikacje promocyjne w Monitorze Wielkopolskim można zamawiać pod numerem telefonu 61 62-67-036.

Następny numer „Monitora Wielkopolskiego” ukaże się 13 listopada.

>> Mikołaj Grzyb

>> ur. 6 listopada 1981 r., Koło

>> przedsiębiorca

>> wybrany z listy PSL, w okręgu nr 5

>> 9672 głosy